

Taal

Handleiding • Groep 7 • Blok 5

Picto's

Deze opdracht doe je als je tijd hebt.

Deze opdracht doe je alleen.

Deze opdracht doe je samen.

Deze opdracht doe je in een groepje.

Dit is een bewegingsopdracht.

Deze opdracht schrijf je op een blaadje.

Blok 5 Differentiatie

Cheeta-opdracht

De cheeta-opdracht is een extra opdracht aan het eind van elke les, in te zetten als tempodifferentiatie.

Herhalen en toepassen

Extra oefeningen voor Woordenschat en Taal verkennen.

Leerwerkschrift

Opdracht 1 De leerlingen raden doelwoorden letter voor letter in spelvorm en gebruiken deze in een zin.

Opdracht 2 De leerlingen beelden uitdrukkingen uit, klasgenoten raden deze en koppelen de betekenis eraan.

Opdracht 3 De leerlingen koppelen het vaste voorzetsel aan het goede werkwoord en maken er een zin mee.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven op bij welk trefwoord in het woordenboek ze de gegeven woorden opzoeken.

Leerwerkschrift Maat

Opdracht 1 De leerlingen zetten doelwoorden om in een geheimschrift en ontcijferen dat van hun klasgenoot.

Opdracht 2 De leerlingen vullen het goede woord in een uitdrukking in.

Opdracht 3 De leerlingen halen onder leiding van een speelleider werkwoorden met vaste voorzetsels uit gegeven zinnen.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven de woordenboekvorm op van gegeven woorden onder leiding van een speelleider.

Pluswerk

Woordenschat

De leerlingen tonen aan dat ze de betekenis van doelwoorden kennen door een woordkast te maken over wonen, antwoord te geven op vragen, omschrijvingen te maken bij woorden in een puzzel en tegenstellingen te bedenken.

Taal verkennen

De leerlingen oefenen met (woordgroepen met) werkwoorden met vaste voorzetsels. Ze vullen het vaste voorzetsel in en maken de zin af. Ze passen werkwoorden toe in een zin, maar ervaren ook dat meerdere voorzetsels bij hetzelfde werkwoord kunnen passen. Al het geleerde wordt toegepast bij het schrijven van een kaart.

Woordenschat

De leerlingen consolideren doelwoorden door ze uit woordstukjes samen te stellen en in een zin te gebruiken, twee kijkwoorden te beschrijven, synoniemen te bedenken en een woordspin en woordtrap in te vullen.

Taal verkennen

De leerlingen weten hoe ze het woordenboek moeten gebruiken door drie woorddrijtjes op alfabet te bedenken, de woordenboekvorm te herkennen en deze op alfabetische volgorde te ordenen. Ze ervaren dat woorden meerdere betekenissen kunnen hebben, afhankelijk van de context van de zin.

Extra Oefenen

Voor Woordenschat en Taal verkennen kunnen leerlingen extra oefenen. De leerling oefent op eigen niveau, afhankelijk van de resultaten. Zie de handleiding Leerlingsoftware in de cockpit onder 'Bij de methode'.

Spitswerk

Dit werkschrift is bedoeld voor de meerbegaafde leerling en benadert taal vanuit een ander perspectief. De uitdagende taken doen een beroep op hogere cognitieve vaardigheden van de leerling.

H9 Les 1

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Leerdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert een monoloog houden.
- De leerling leert een foto presenteren.
- De leerling leert duidelijk verwoorden wat hij bedoelt.

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Lesvoorbereiding

- Zet les 1 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- de asperge
- de grottekening
- de hyena
- de kabelbaan
- de roedel

Leeswoorden

- de betoging
- het kadaver
- met de grond gelijkmaken
- stilstaan bij
- weerzinwekkend

Weetwoorden

- het appartementencomplex
- de eenzaamheid
- in shock zijn
- de machthebber
- de ontploffing
- schaapachtig lachen
- tonen
- toonaangevend
- de wijkagent
- wildplassen

Hoofdstuk 9
Les 1

Spreeken en luisteren

- Je leert een monoloog houden.
- Je leert een foto presenteren.
- Je leert duidelijk verwoorden wat je bedoelt.

Woordenschat

- Je leert de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Kijkwoorden

- de asperge
- de grottekening
- de hyena
- de kabelbaan
- de roedel

Leeswoorden

de betoging: demonstratie, optocht van een groep mensen om hun mening te laten horen of betogen. Een groep mensen houdt een betoging tegen de politie van het land.

het kadaver: dood dier. Hyena's jagen niet op levende dieren, maar eten kadavers.

met de grond gelijkmaken: helemaal afbreken. De huizen zijn met de grond gelijkgemaakt en is niets meer van over.

stilstaan bij: nadenken en soms ook praten over. Rand en Youssef kijken lang stilstaan bij wat ze zien op de demonstratie.

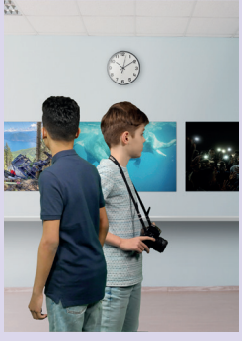
weerzinwekkend: afschuwelijk. Op de meeste foto's staan weerzinwekkende beelden van mensen.

Weetwoorden

- het appartementencomplex
- de eenzaamheid
- in shock zijn
- de machthebber
- de ontploffing
- schaapachtig lachen
- tonen
- toonaangevend
- de wijkagent
- wildplassen

Flits!

1 Bekijk de afbeelding.

1 Beantwoord de vragen.

- Wat is de klas aan het doen? *De leerlingen bekijken foto's die opgehangen zijn in de klas.*
- Welke foto vind jij het mooist? *Ik vind deze foto het mooist.*
- Waarom vind je die het mooist?

2 Luister en kijk naar het verhaal.

3 Kies een foto over iets uit het nieuws van de afgelopen week.

Je gaat de foto presenteren aan je groep.

1 Bereid je presentatie voor:

- Wat is er op de foto te zien?
- Waarom heb je deze foto uitgekozen?
- Wat vertel je bij de foto?

2 Presenteer je foto aan de groep:

- Kijk je publiek aan, kijk of ze je begrijpen.
- Gebruik woorden die goed klinken.
- Spreek duidelijk, zorg ervoor dat je goed te verstaan bent.

Spreektips

- Lees duidelijk uit, niet te snel.
- Kijk je publiek aan om te zien of ze je begrijpen.
- Stel je voor dat je een wijkagent bent.
- Maak je verhaal over je foto interessant.

4 Welke omschrijving hoort bij de vetgedrukte woorden?

Neem een lijn.

Mythe deed mee aan de betoging tegen dierenleed. *moeder dat leeft van dood dieren*

De hyena at de jacht op. *helemaal afgebroken*

Wolven leven in een roedel. *dood lachen*

De huizen zijn met de grond gelijk gemaakt. *de demonstratie*

De jongen lachte schaapachtig om de grap. *groep dieren waarbij er aan de klas is*

5 Waarom zouden Rand en Youssef deze foto kiezen voor hun exposé?

Bekijk de foto.

Meerdere antwoorden mogelijk.

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 4 – 5 – 6 – 7. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

15

Introductie

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en). Vertel dat het in deze les onder andere gaat om het duidelijk verwoorden van wat je bedoelt.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Semantiseer een aantal kijkwoorden aan de hand van de afbeeldingen en een aantal leeswoorden aan de hand van definities en voorbeeldzinnen. Besteed extra aandacht aan figuurlijk taalgebruik: *met de grond gelijkmaken*, *schaapachtig lachen*. Doe voor hoe dit gaat en gebruik de uitdrukkingen in zinnestels.
- Laat de leerlingen de weetwoorden doorlezen en bespreek de voor hen moeilijke woorden.
- Oefen de woorden *de betoging* en *weezinwekkend* door samen met de leerlingen een woordspin en een woordtrap in te vullen. Gebruik hiervoor de schema's op het digibord. Voorbeeld:
 - woordspin: *de betoging* → groep – protest – demonstratie – optocht
 - woordtrap: *weezinwekkend* → mooi – gewoon – lelijk – weezinwekkend
- Bespreek waar je op moet letten als je een monoloog houdt.

Opdracht 1 Bekijk samen de afbeelding. De leerlingen denken na over wat ze op de afbeelding zien en vertellen welke foto ze mooi vinden.

Opdracht 2 Beantwoord samen met de leerlingen de oriënterende vragen.

Opdracht 3 Start op het digibord de verhaalanimatie *Flits!*. Stel na afloop enkele controlevragen. Vraag hoe Roel en Youssef op het idee kwamen om een foto-expositie te houden en waarom ze de foto van de volle asbak hadden gekozen.

- Bekijk samen de rest van de opdrachten. Lees ze voor en licht ze zo nodig toe. Vorm kleine groepjes voor opdracht 4.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 4 De leerlingen presenteren een foto. Ze bereiden deze presentatie van tevoren voor.

Opdracht 5 De leerlingen verbinden de vetgedrukte woorden in de zinnen met de passende betekenis.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven op waarom Roel en Youssef de foto van het zakkenrollen zouden kiezen voor hun expositie.

10

Reflectie

- Bespreek opdracht 4 met behulp van het digibord. Laat een leerling zijn monoloog kort herhalen. Vraag de andere leerlingen wat ze ervan vonden en waarom.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat Maat-leerlingen de doelwoorden alvast bekijken en eventueel opschrijven in hun leerwerkschrift bij Mijn pittige woorden.

Instructie

NT2

Besteed speciale aandacht aan figuurlijk taalgebruik: beeld de doelwoorden *met de grond gelijkmaken*, *stilstaan bij* en *schaapachtig lachen* nog eens op een andere manier uit, gebruik andere zinnen of laat de leerlingen ze zelf uitbeelden.

Opdracht 3

Leerwerkschrift Maat

Laat Maat-leerlingen de monoloog beter uitschrijven. Het is niet de bedoeling dat ze het gaan voorlezen, maar uitgeschreven zinnen kunnen iets meer houvast bieden tijdens het spreken.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 2, 3 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken de startopdracht op het printblad. Ze vertellen over een boek dat ze gelezen hebben.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken de afsluitopdracht op het printblad. Ze schrijven op wat hun gevoelens zijn bij een boek uit de startopdracht.

H9 Les 2

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Leerdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert het luisterdoel bepalen en kiezen hoe hij gaat luisteren.
- De leerling leert informatie die niet verteld wordt, uit een luistertekst halen.

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Lesvoorbereiding

- Zet les 2 klaar op het digibord.
- Preteaching:** zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 9

Les 2

Spreeken en luisteren

- Ik leer mijn luisterdoel bepalen en kiezen hoe ik ga luisteren.
- Ik leer informatie die niet verteld wordt, uit een luistertekst halen.

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van 20 nieuwe woorden.

1 Lees eerst de vragen.

Beantwoord vraag 1 en 2. Luister naar het verhaal en maak daarna vraag 3 en 4.

1 Wat is je luisterdoel?

Rijvoorbeeld: Ik wil begrijpen waar de tekst over gaat.

2 Hoe ga je luisteren?

Meerdere antwoorden mogelijk.

3 Kon je het verhaal goed volgen?

Meerdere antwoorden mogelijk.

4 Begreep je alle woorden?

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Beantwoord de vragen.

1 Roel zegt: 'De World Press Photo' is één van de meest toonaangevende fotografiewedstrijden.'

a Wat betekent het woord toonaangevend?

belangrijk, zo belangrijk dat veel mensen het volgen

b Is dit een belangrijk woord om de tekst te begrijpen?

Nee, het is voldoende om te weten dat de World Press Photo een fotografiewedstrijd is.

2 Youssef zegt: 'Een plaatje op een plaatje'. Leg uit wat hij bedoelt.

Knoel is een plaatje omdat hij er zo schattig uitziet en hij staat ook op een plaatje.

namelijk een foto.

3 Meester Henk ziet een foto van zichzelf in een knalgale zwembroek.

a Hoe zal hij zich voelen? *Waarschijnlijk schaamt hij zich.*

b Waarom denk je dat? *In het verhaal wordt verteld dat het een leuke zwembroek is en dat hij schapachtig lacht.*

3 Vul het goede woord in.

Kies uit: het appartementencomplex | de kabelbaan | staan stil | de machthebber

1 De skiers gaan met de kabelbaan naar boven.

2 Mijn opa en oma wonen sinds kort in het appartementencomplex.

3 De mensen op de Dam staan stil bij de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog.

4 De bevolking kwam in opstand tegen de machthebber van het land.

4 Maak de puzzel.

- Op de ... zie je afbeeldingen van dieren uit de oudheid.
- Deze modeontwerper is ... in de modewereld.
- Sinds het overlijden van mijn oma heeft mijn opa last van ...
- Een hyena eet graag een ...
- De foto's ... mensen die op de vlucht zijn.
- Door de ... werd de fabriek volledig verwoest.

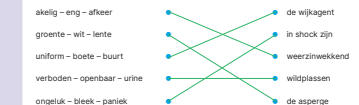
Welk woord lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes? *roedel*

Wat betekent dit woord?

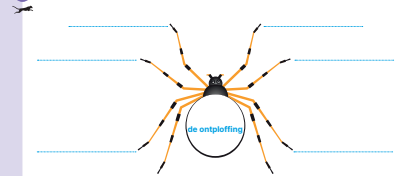
Een groep dieren die samen leven en een leider hebben.

5 Welk woord hoort erbij?

Teken een lijn.

6 Maak een woordspil met het woord ontploffing.

LEERWERKSCHRIFT blz. 8 – 9 – 10. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 9

Les 2

Spreeken en luisteren

- Ik leer mijn luisterdoel bepalen en kiezen hoe ik ga luisteren.
- Ik leer informatie die niet verteld wordt, uit een luistertekst halen.

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van 20 nieuwe woorden.

1 Lees eerst de vragen.

Maak vraag 1 en 2. Luister naar het verhaal en maak daarna vraag 3 en 4.

1 Wat is je luisterdoel?

Rijvoorbeeld: Ik wil begrijpen waar de tekst over gaat.

2 Tijdens het luisteren, ga ik

☒ goed opletten

☐ moeilijke woorden opschrijven

☐ aantekeningen maken

☐ iets anders, namelijk

3 Kon je het verhaal goed verstaan?

Meerdere antwoorden mogelijk.

4 Begreep je alle woorden?

☐ Ja, want

☐ Nee, want

2 Beantwoord de vragen.

1 Roel zegt: 'De World Press Photo' is één van de meest toonaangevende fotografiewedstrijden.'

a Wat betekent het woord toonaangevend?

belangrijk, zo belangrijk dat veel mensen het volgen

b Is dit een belangrijk woord om de tekst te begrijpen?

Nee, het is voldoende om te weten dat de World Press Photo een fotografiewedstrijd is.

2 Youssef zegt: 'Een plaatje op een plaatje'. Leg uit wat hij bedoelt.

Knoel is een plaatje omdat hij er zo schattig uitziet.

En hij staat ook op een plaatje, namelijk een foto.

3 Meester Henk ziet een foto van zichzelf in een knalgale zwembroek.

a Hoe zal hij zich voelen? *Waarschijnlijk schaamt hij zich.*

b Waarom denk je dat? *In het verhaal wordt verteld dat het een leuke zwembroek is en dat hij schapachtig lacht.*

3 Vul het goede woord in.

Kies uit: kadaver | grottekening | ontploffing | tonen | eenzaamheid | toonaangevend

1 De skiers gaan met de kabelbaan naar boven.

2 Mijn opa en oma wonen sinds kort in het appartementencomplex.

3 De mensen staan stil bij de slachtoffers van de ramp.

4 De bevolking kwam in opstand tegen de machthebber van het land.

4 Maak de puzzel.

Kies uit: kadaver | grottekening | ontploffing | tonen | eenzaamheid | toonaangevend

1 Op de ... zie je afbeeldingen van dieren uit de oudheid.

2 Deze modeontwerper is ... in de modewereld.

3 Sinds het overlijden van mijn oma heeft mijn opa last van ...

4 Een hyena eet graag een ...

5 De foto's ... mensen die op de vlucht zijn.

6 Door de ... werd de fabriek volledig verwoest.

Welk woord lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes? *roedel*

Wat betekent dit woord?

Een groep dieren die samen leven en een leider hebben.

5 Vul het goede woord in de zin in.

Kies uit: wildplassen | in shock | de asperge | weerzinwekkend | de wijkagent

1 de asperge is een lange groene of witte groente

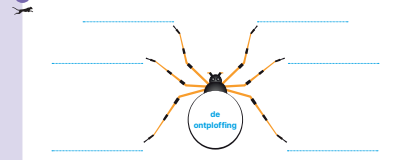
2 wildplassen is verboden.

3 de wijkagent schreef een boete uit.

4 Wat een enge foto's, ze zijn weerzinwekkend.

5 Door het ongeluk was ze in shock.

6 Maak een woordspil met het woord ontploffing.

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 8 – 9 – 10. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5 Introductie

- Herhaal de vorige les en bespreek welke woorden de leerlingen nog weten.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Laat vooraf de luisteropdrachten lezen, zodat de leerlingen weten waar ze op moeten letten tijdens het luisteren naar het verhaal. Laat ze het luisterdoel en de luisterhouding bij opdracht 1 alvast invullen.
- Laat het verhaal uit les 1 nog een keer horen.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35 Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen maken vragen over het luisterdoel en luisterhouding en geven aan of ze alles begrepen hebben.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met invul- of meerkeuzevragen.

Opdracht 2 De leerlingen beantwoorden inhoudelijke vragen over de tekst.

Maat Vergelijkbaar met Basis; vraag 2 is opgedeeld in twee vragen.

In de volgende opdrachten wordt de betekenis van de doelwoorden verder uitgebreid.

Opdracht 3 De leerlingen vullen doelwoorden in de zin in.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met eenvoudige zinnen.

Opdracht 4 De leerlingen vullen een aantal doelwoorden in de puzzel in.

Maat Vergelijkbaar met Basis; de invulwoorden zijn gegeven.

Opdracht 5 De leerlingen verbinden groepjes van drie woorden met een woord dat erbij hoort.

Maat De leerlingen vullen het passende doelwoord in de zin in.

Opdracht 6 De leerlingen maken een woordspin met het woord *de ontploffing*.

5 Reflectie

- Bespreek met de leerlingen of ze het verhaal hebben begrepen. Vraag welke woorden ze moeilijk vonden.
- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat de leerlingen de doelwoorden van les 1 nog een keer bekijken, lezen en eventueel bij Mijn pittige woorden opschrijven. Laat het verhaal uit les 1 individueel op de computer beluisteren en bekijken.

Opdracht 1 en 2

Leerwerkschrift Maat

Bekijk met de leerlingen alvast opdracht 1 en 2. Waar gaan ze vooral op letten bij het luisteren naar het verhaal?

Opdracht 4

NT2

Besteed extra aandacht aan de context van de woorden.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Leerling 1 leest de zin die bij de puzzel staat. Leerling 2 geeft het antwoord. Pas als ze het eens zijn, schrijven ze beiden het woord in hun puzzel. Dan wisselen ze van rol.

Transfer

Spreektip

Herhaal de Spreektip uit les 1. Wanneer hebben de leerlingen nog meer een monoloog moeten houden? Laat de leerlingen in groepjes van vier situaties bedenken waarin ze een monoloog moe(s) ten houden, in het verleden en in de toekomst. Te denken valt aan:

- een spreekbeurt;
- thuis of aan vrienden/vriendinnen een (lang) verhaal vertellen over iets dat je hebt meegemaakt;
- een presentatie geven in het voortgezet onderwijs;
- spreken voor een groep als je juf of meester wordt;
- presentaties geven in de zakenwereld;
- als je een eigen bedrijf wilt beginnen: pitchen.

Laat leerlingen eventueel het verschil ervaren in een rollenspel: 1: je (of een leerling) kijkt de groep niet aan en vertelt zonder te checken of de inhoud overkomt (ratelt maar door) en 2: je (of een leerling) vertelt rustig, kijkt de luisteraars aan en checkt met vragen tussendoor of de groep het begrepen heeft.

Compactroute

Opdracht 1 en 5.

H9 Les 3

Woordenschat

Lezen

Leerdoelen

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 15 nieuwe woorden.

Lezen

- De leerling leert dat een verhaal verteld wordt door een ik-verteller of een hij-verteller.
- De leerling leert vooruitblikken en terugblikken herkennen.

Lesvoorbereiding

- Zet les 3 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching:* zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- het afdak
- de balustrade
- de eengezinswoning
- de oksel
- het tuinmeubilair

Leeswoorden

- de estafette
- natuurlijk
- het onderkomen
- de verblijfplaats
- verdoofd

Weetwoorden

- een stap vooruit zijn
- in leven zijn
- inwendig
- ongewenst
- het vermoeden

Hoofdstuk 9

Les 3

Woordenschat

- Ik leer de betekenis van 15 nieuwe woorden.

Lezen

- Ik leer dat een verhaal verteld wordt door een ik-verteller of een hij-verteller.
- Ik leer vooruitblikken en terugblikken herkennen.

Kijkwoorden

het afdak

de balustrade

de eengezinswoning

de oksel

het tuinmeubilair

Leeswoorden

de estafette: snelheidswedstrijd tussen ploegen, waarbij elk lid van een ploeg een stukje rent of zwemt. De ouders van Mereltje slopten om de beurt het eten in Meertjes bek; het leek wel een estafette!

natuurlijk: zonder dat mensen er iets mee te maken hebben. Die mijlen katten in Nederland is niet meer natuurlijk.

het onderkomen: verblijfplaats; plaats waar je een tijd woont of logeert. Mereltje zocht zijn onderkomen bij ons in de tuin.

de verblijfplaats: onderkomen; plaats waar je een tijd woont of logeert. Mereltje had een aantal favoriete verblijfplaatsen.

verdoofd: dof en zonder gevoel. Ik voelde me verdoofd toen ik zag dat Mereltje dood was.

Tip

Een onbekend woord? Bedenk de betekenis. Lukt het niet of twijfel je? En is het een belangrijk woord? Zoek dan de betekenis op: van vervroegingen (persoonvorm of voltooid deelwoord) op de woordenboekvorm. Let er bij een persoonsvorm op of het om een samengesteld werkwoord gaat! van een verbogen bijvoeglijke naamwoord op de onverbuide vorm (zonder -e).

Weetwoorden

een stap vooruit zijn in leven zijn

inwendig ongewenst het vermoeden

Mereltje

Ik zwette onder mijn oksels. Als ik geweten had hoe de klas zou reageren, had ik me niet zo druk hoeven maken. Meester Henk sloot de deur en liep nog eens langs de fototoonstelling. Zijn blik bleef hangen. 'Deze foto hoort er niet bij. Wie heeft die opgehangen?' Ik stak mijn vinger op. Iedereen leek naar me. 'Ik heb deze foto gemaakt', zei ik. 'Mag ik er iets over vertellen?' De meester wenkte me naar voren. 'Ga je gang.' Een week geleden zag ik bij ons in de tuin dit vogeltje zitten. Doodstil, bijna alsof hij een standbeeld was. Toen ik dichterbij kwam, fladderde hij een klein eindje weg. Hij kon nog niet goed vliegen.

'Wat voor vogel is het?' vroeg Roel.

'Dat wist ik eerst ook niet', antwoordde ik. 'Maar even later zag ik vanuit de huiskamer een mannetjesmerel komen aanzetten met een lekkere vette worm in zijn snafel. Ineens ging het snafeltje van het jong bevestig open. Even later kwam ook moeder merel meehelpen met voeren.' 'Oopst', zei de meester. 'Jonge merels worden wel drie weken lang bijgevoerd.' Ik ging verder. 'Het was zo schattig om te zien. Het vogeltje zat op een takkenhoop. De avond is hij daar lekker veilig tussen weggekropen. De volgende dagen bleef Mereltje in onze tuin zijn onderkomen zoeken. Hij had zo zijn favoriete verblijfplaatsen: op de balustrade van de bovenburen, in een plantenbak bij de eengezinswoning van de achterburen, op een afdak, zomaar op de grond, op het tuinmeubilair. Er steeds kwamen de ouders af en aan met lekkere hapjes. Het leek wel een estafette! Op een dag had de moeder allemaal nestmateriaal in haar snafel. Nee, dat hoefde Mereltje niet. Het betekende wel dat hij steeds meer voor zichzelf moest gaan zorgen. En dat lukte aardig. Mereltje leek het te gaan redden.' De klas was muitsil. Iedereen had vast al het vermoeden dat er geen goed nieuws zou volgen. 'Maar vanochtend zag ik een rode kater in onze tuin. Ik rende naar buiten om hem weg te jagen. In zijn bek hing Mereltje. Ik was net te laat. Ik voelde me inwendig verdoofd.' Ik slikte even. 'Die drie mijlen katten in Nederland kun je niet meer natuurlijk noemen. Het zou een hele stap vooruit zijn als die een beetje om krijgen in het voorjaar, zodat vogels zijn gewaarschuwd voor een ongewenst roofdier. Dan zouden Mereltje en veel lotgenoten nog in leven zijn!'

Iedereen in de klas knikte. Mijn boodschap was overgekomen.

1 Lees de eerste regels van het verhaal en beantwoord de vragen.

Dege die het verhaal vertelt, heet de verteller. Als er een ik-figuur is, die vertelt wat hij heeft meegemaakt, dan is dat een ik-verteller. Als het verhaal wordt verteld in de hij- of zij-vorm, dan is er een hij-verteller.

1 Wat voor een verteller heeft dit verhaal? *ik-verteller*

2 Wat weet je van de verteller? *De ik in het verhaal zwette en had zich druk gemaakt om iets.*

3 Hoe voelt de verteller zich? Hoe weet je dat? *Hij is zenuwachtig dat weet je omdat hij zwet onder zijn oksels.*

2 Beantwoord de vragen.

1 Lees de eerste alinea, tot en met 'Hij kon nog niet goed vliegen'.

a Kijkt de verteller naar het verleden of naar de toekomst? *naar het verleden*

b Wat verwacht je na het lezen van deze alinea? *Meerdere antwoorden mogelijk*

2 Lees verder tot en met de zin: Mereltje leek het te gaan redden.

a Kijkt de verteller naar het verleden of naar de toekomst? *naar de toekomst*

b Wat verwacht je na het lezen van deze zin? *Meerdere antwoorden mogelijk*

3 Lees de tekst uit. Kijk naar je verwachtingen bij vraag 1 en 2. Zijn ze uitgekomen?

Zo niet, wat is er anders gegaan dan je gedacht had? *Meerdere antwoorden mogelijk*

3 Lees de zinnen en beantwoord de vragen.

1 Welke woorden herken je in eengezinswoning? *Een gezin woning*

2 Wat wordt er bedoeld met Het zou een hele stap vooruit zijn als katten een beetje om krijgen? *Het zou beter zijn als katten een beetje om krijgen*

3 Hoe ziet een afdak eruit? *Plat stukje dak*

4 Wat is het tegengestelde van natuurlijk? *onnatuurlijk*

4 Bedenk een kort verhaal met een hij-verteller.

Verwerk een terugblik in je verhaal.

Meerdere antwoorden mogelijk

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 11 – 12 – 13. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

20

Introductie

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en). Bespreek dat een verteller in een tekst kan vooruitblikken en terugblikken.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Bespreek dat de verteller door het vooruit- of terugblikken bepaalde verwachtingen wekt. Door de manier waarop hij bepaalde zinnen formuleert, krijg je als lezer verwachtingen over wat er gebeurt is of over wat er gaat gebeuren. Dit is een manier om een verhaal spannend te maken. Je wilt weten of het ook werkelijk zo gaat, of gegaan is, als je denkt. Daarom lees je door. Aan het eind van het verhaal kun je controleren of die verwachtingen uitgekomen zijn.
- Semantiseer een aantal kijk- en leeswoorden. Beeld de leeswoorden uit (*de estafette*: kom aanrennen en geef een leerling een stokje of iets anders en beduid hem dat hij moet gaan rennen; *verdoofd*: kijk suf en met lege ogen voor je uit en reageer nergens op).
- Laat de leerlingen de rijtjes weetwoorden doorlezen en bespreek de voor hen moeilijke woorden.
- Oefen de woorden *de oksel* en *een stap vooruit zijn* door samen met de leerlingen een woordspin en een woordtrap in te vullen. Gebruik hiervoor de schema's op het digibord. Voorbeeld:
 - woordspin: *de oksel* → lichaam – arm – zweten
 - woordtrap: *een stap vooruit zijn* → slechter worden – hetzelfde blijven – een stap vooruit zijn
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Lees samen met de leerlingen de eerste regels van het verhaal en bespreek de vragen.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 2 De leerlingen maken vragen over terugblikken, vooruitblikken en verwachtingen.

Opdracht 3 De leerlingen semantiseren een aantal doelwoorden met de woordleerstrategieën.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven een kort verhaal met een hij-verteller en een terugblik.

5

Reflectie

- Vraag de leerlingen wat ze van het verhaal vonden. Kunnen ze nu een vooruitblik en terugblik herkennen?
- Doe de oefening met de doelwoorden op het digibord.

Leren woorden te leren

Een onbekend woord?

Activeer de voorkennis. Vraag: 'Als je de betekenis van een persoonsvorm moet opzoeken, waar zoek je dan op?' (op de woordenboekvorm) Lees de tip voor. Laat interactief een relatie leggen tussen het woord of de woordgroep in de tekst en het trefwoord waarop je het in het woordenboek opzoekt. Op welk woord zoek je als je de betekenis wilt weten van:

- (regel 1) *geweten* (→ volt dw → weten);
- (iets over de helft, voor 'verblijfplaatsen') *favoriete* (→ bnw → favoriet);
- (één na laatste zin) *in leven zijn* (kernwoord woordgroep = leven).

Lees de tip (nog eens) voor. Maak de leerlingen ervan bewust dat ze dus bij Taal verkennen kennis en termen hebben geleerd die ze nu nodig hebben om te begrijpen hoe ze zelf woorden kunnen opzoeken.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat dyslectische leerlingen de tekst alvast lezen. Gebruik hiervoor het printblad met aangepast lettertype. Laat ze elk moeilijk woord bij Mijn pittige woorden opschrijven.

Opdracht 2

Leerwerkschrift Maat

Laat taalsterke leerlingen het verhaal samen met een Maat-leerling lezen. Laat ze samen de opdracht maken.

Opdracht 3

NT2

Vraag aan de leerlingen of ze de betekenis van de woorden kennen. Koppel de woorden aan een context uit het land van herkomst.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 3

Beide leerlingen schrijven ieder eerst op een blaadje de antwoorden op. Daarna kijken ze samen na. Als ze het eens zijn, schrijven ze de antwoorden op; anders proberen ze elkaar te overtuigen.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 1, 2 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken een zin met een aantal doelwoorden uit les 1.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen herschrijven een verhaal met een ik-verteller en bedenken hoe het afloopt.

Lezen

Lesinhoud

5

Introductie

- Vraag de leerlingen of ze nog weten wat een vooruitblik en terugblik zijn. Vraag aan de leerlingen of ze nog weten waarom een schrijver die gebruikt. (Het is een manier om een verhaal spannend te maken.)
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Bespreek met de leerlingen hoe je aan de zin kunt zien of het om een terugblik of een vooruitblik gaat.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen bekijken de titel en de eerste zin.

Opdracht 2 De leerlingen beantwoorden de oriënterende vragen.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met meerkeuzevragen.

Opdracht 3 De leerlingen lezen het verhaal.

Opdracht 4 De leerlingen beantwoorden inhoudelijke vragen over de tekst.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met een vraag minder.

Opdracht 5 De leerlingen verbinden woorden met het tegengestelde.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met eenvoudige woorden.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven de letter van het passende woord achter de zin.

Maat De leerlingen schrijven op welk woord het best onder de vlek in de zin past.

Opdracht 7 De leerlingen maken een tekening bij een stuk tekst.

5

Reflectie

- Vraag de leerlingen hoe ze het vonden om te visualiseren.
- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Maat-leerlingen lezen de tekst alvast een keer en schrijven de doelwoorden op bij Mijn pittige woorden.

Opdracht 3

Taalsterk

Laat de leerlingen meer informatie opzoeken over Compagnie Grolle op internet. Laat ze er een verslag van maken.

Opdracht 4

Dyslexie

Laat een taalsterke leerling de zinnen eerst voorlezen aan een dyslectische leerling, waarbij deze meeleeft.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Vorm tweetallen. Leerling 1 leest een zin voor en leerling 2 zegt welk woord in de zin past. Dan wisselen ze van rol tot alle woorden ingevuld zijn.

Compactroute

Opdracht 1, 2 en 4.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

Leerdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt woorden uit les 1, 3 en 4.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Woordenschat of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Woordenschat

Ontwerpend en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 1 van project 5.

Hoofdstuk 9

Les 5

Woordenschat

Dit kan ik nog
Ik herhaalt de woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu
Ik herhaalt woorden uit les 1, 3 en 4.

pit stop

Dit kan ik nog

1. Kijk naar het plaatje. Welk woord hoort erbij?
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het doek | ovaal | het loetje | de kroontjespen | de dichtregel | de bisschop | het script

1 het doek

2 de bisschop

3 ovaal

4 de dichtregel

5 de kroontjespen

Dit kan ik nu

1. Welk woord hoort bij het plaatje?
Vul eerst de letter in. Vul daarna het woord in.

1 Als ik zenuwachtig ben, zweet ik heel erg onder mijn ... e ... aspege

2 De ... is een aaseter, hij eet dode dieren. e ... hyena

3 De ... rondom het balkon is erg gammel, dus wees voorzichtig. d ... balustrade

4 Honden leven niet alleen, maar in een ... k ... roedel

5 In het voorjaar eten wij vaak ... a ... aspege

2. Welk woord hoort erbij?
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het onderkomen | de betoging | het kadaver | weerzinwekkend | de estafette | natuurlijk | stilstaan bij

dood - dier - overleden	<u>het kadaver</u>
skelig - afschuwelijk - verschrikkelijk	<u>weerinwekkend</u>
optocht - protest - demonstratie	<u>de betoging</u>
nadenken - even wachten - eraan denken	<u>stilstaan bij</u>
groepje - sport - wedstrijd	<u>de estafette</u>

Dit kan ik nu

1. Welk woord hoort bij het plaatje?
Vul eerst de letter in. Vul daarna het woord in.

1 Als ik zenuwachtig ben, zweet ik heel erg onder mijn ... e ... aspege

2 De ... is een aaseter, hij eet dode dieren. e ... hyena

3 De ... rondom het balkon is erg gammel, dus wees voorzichtig. d ... balustrade

4 Honden leven niet alleen, maar in een ... k ... roedel

5 In het voorjaar eten wij vaak ... a ... aspege

2. Welk woord hoort erbij?
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het onderkomen | de betoging | het kadaver | weerzinwekkend | de estafette | natuurlijk | stilstaan bij

dood - dier - overleden	<u>het kadaver</u>
skelig - afschuwelijk - verschrikkelijk	<u>weerinwekkend</u>
optocht - protest - demonstratie	<u>de betoging</u>
nadenken - even wachten - eraan denken	<u>stilstaan bij</u>
groepje - sport - wedstrijd	<u>de estafette</u>

Dit kan ik nu

1. Welk woord hoort bij het plaatje?
Vul eerst de letter in. Vul daarna het woord in.

1 Als ik zenuwachtig ben, zweet ik heel erg onder mijn ... e ... aspege

2 De ... is een aaseter, hij eet dode dieren. e ... hyena

3 De ... rondom het balkon is erg gammel, dus wees voorzichtig. d ... balustrade

4 Honden leven niet alleen, maar in een ... k ... roedel

5 In het voorjaar eten wij vaak ... a ... aspege

2. Welk woord hoort erbij?
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het onderkomen | de betoging | het kadaver | weerzinwekkend | de estafette | natuurlijk | stilstaan bij

dood - dier - overleden	<u>het kadaver</u>
skelig - afschuwelijk - verschrikkelijk	<u>weerinwekkend</u>
optocht - protest - demonstratie	<u>de betoging</u>
nadenken - even wachten - eraan denken	<u>stilstaan bij</u>
groepje - sport - wedstrijd	<u>de estafette</u>

Lesinhoud

5

Introductie

- Laat enkele leerlingen een doelwoord noemen dat ze deze week geleerd hebben. Laat andere leerlingen vertellen wat de betekenis is.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de test Woordenschat over de woorden uit blok 3 en uit dit hoofdstuk.
- Bespreek de opdrachten met de leerlingen. Ga niet in op de inhoud.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven het goede woord bij het nummer in de afbeelding.

Opdracht 2 De leerlingen verbinden het passende woord met de gegeven zin.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven synoniemen op.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven de passende afbeelding en doelwoord in de zin.

Opdracht 2 De leerlingen schrijven het woord op dat bij drie gegeven woorden past.

Opdracht 3 De leerlingen geven de goede betekenis van de woorden aan.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Woordenschat. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze inzicht krijgen in hun vorderingen.

Extra instructie / differentiatie

Woordenschat Pitstop

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen meer tijd.
Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

H9 Les 6

Taal verkennen

Leerdoel

Taal verkennen

- De leerling leert (werk)woorden met een vast voorzetsel herkennen en gebruiken.

Lesvoorbereiding

- Zet les 6 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching:* zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 9

Les 6

Taal verkennen

- Ik leer (werk)woorden met een vast voorzetsel herkennen en gebruiken.

Een vast voorzetsel

Soms hoort een **vast voorzetsel** bij een werkwoord of een woordgroep met een werkwoord: houden **van**, verliefd zijn **op**. Het voorzetsel is altijd hetzelfde.

houden **van** – Bas houdt van voetbal.
verliefd zijn **op** – Iris is verliefd op Jonas.
bezig zijn **met** – Mama is bezig met de was.

1 Bekijk het uitlegblokje.

2 Lees de e-mail en zoek de vaste voorzetsels bij de vetgedrukte woorden. Zet de vaste voorzetsels achter de werkwoorden.

- behoren tot
- zoeken naar
- genieten van
- dol zijn op
- doen aan
- bezig zijn met

Van _____
Aan _____
Onderwerp _____

Ha die Anne,

Gisteren hadden Roel en Youssef foto's van de World Press Photo opgehangen. De fotografen **behooren** tot de top van de wereld. Ze **zoeken** naar onderwerpen voor mooie foto's. En wij **genieten** van de prachtige plaatjes. Ik **ben dol** op foto's. Ik houd zelf ook veel van fotograferen. Mijn vader en ik **zijn bezig** met een serie over vogels.

Doel

Maryam

3 Welk vast voorzetsel hoort erbij?

Kies uit: voor | aan | op | van | uit | in | op

- jaloers zijn op
- afankelijk zijn van
- bang zijn voor
- bestaan uit
- geloven in
- beginnen aan
- kans hebben op

4 Maak de woordgroep met het vaste voorzetsel af.

- De kinderen zoeken ... een schat. naar
- Ik ben boos ... mijn broertje. op
- Lieke wacht ... de trein. op
- Elke dag denk ik ... haar. aan
- De muzikeraar geeft commentaar ... onze repetitie. op
- De school bezuinigt ... het maken van kopieën. op
- Ik heb veel ervaring ... koken. met

5 Schrijf van de blauwe woorden de woordenboekvorm op met het vaste voorzetsel.

Fleur is niet **tevreden met** haar jas. Iedereen zegt: 'Hij staat je zo leuk.' Maar ze **lulstert niet naar** hen. Elke dag **ergert** ze zich aan die jas. Ze is **boos op** haar moeder, omdat ze geen andere jas krijgt. Ze **verlangt naar** een nieuwe. Haar moeder zegt dat ze moet **ophouden met** zeur. Maar daar **magert** Fleur niet op. Ze **smeeft** haar vader om een nieuwe jas. Hij **stuurt haar naar** haar kamer.

- tevreden zijn met
- lulsterten naar
- zich ergeren aan
- boos zijn op
- verlangen naar
- ophouden met
- zeurgen op
- smeken om
- sturen naar

6 Onderstreep de woordgroep met het vaste voorzetsel. Gebruik de woordenboekvorm.

Voorbeeld: wennen aan

- Ik moet wennen aan mijn nieuwe school.
- Bart houdt van appeltaart.
- Jip is verliefd op Tjits.
- Mijn moeder is bezig met de was.
- Ik word gek van jouw gezeur.
- Ik ergert me aan mijn broertje.
- Gefeliciteerd met je verjaardag!
- Ik ben het eens met de stelling.

7 Maak drie nieuwe zinnen over zwemmen.

Gebruik de woorden: op vakantie zijn naar | genieten van | verbaasd zijn over

Meerdere antwoorden mogelijk.

Lesinhoud

20

Introductie

- Vraag aan de leerlingen of ze nog weten wat voorzetsels zijn. Laat een paar voorbeelden noemen.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en). Vertel dat er (werk)woorden zijn die een vast voorzetsel hebben.
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Bespreek de (werk)woorden met vaste voorzetsels. Soms is het alleen een werkwoord (*kijken naar, dromen van*), soms een woordgroep met daarin een werkwoord (*dol zijn op, nieuwsgierig zijn naar*). Vertel dat het voorzetsel altijd hetzelfde is.
- Bekijk het uitlegblokje samen met de leerlingen.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen bestuderen het uitlegblokje.

Opdracht 2 De leerlingen lezen de e-mail en vullen de werkwoorden aan met vaste voorzetsels.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven op welk vast voorzetsel bij het gegeven werkwoord hoort.

Opdracht 4 De leerlingen vullen de zin aan met een voorzetsel.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven van de blauwgedrukte woorden in de tekst de woordenboekvorm op.

Opdracht 6 De leerlingen onderstrepen de woordgroep met het vaste voorzetsel in de zinnen.

Opdracht 7 De leerlingen maken zelf zinnen met gegeven woorden met een vast voorzetsel.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 4 met behulp van het digibord. Vraag aan de leerlingen of ze werkwoorden met een vast voorzetsel nu kunnen herkennen.

Transfer

Voorzetsel bij het werkwoord

Vraag aan de leerlingen waarom het belangrijk is om het juiste voorzetsel te gebruiken bij een werkwoord. (Als je weet welk voorzetsel erbij hoort, weet je ook wat je moet schrijven.) Wat zal iemand denken als je een brief schrijft met allemaal foute voorzetsels? Kunnen de leerlingen situaties bedenken waarbij dat negatieve gevolgen kan hebben? (Bijvoorbeeld: je wilt een bijbaantje op een kantoor, maar je wordt niet aangenomen omdat er te veel fouten in je e-mail staan.) Wat zal gebeuren als je aan iemand op wie je verliefd bent, schrijft: 'Ik ben verliefd naar jou.'? Of: 'Ik ben bezig op een gedicht', enzovoort. Wat denkt de ander dan over jou?

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Herhaal kort wat voorzetsels zijn. Gebruik hiervoor het voorbeeld van de kast: *op* de kast, *in* de kast, *naast* de kast, ...

Opdracht 1

NT2

Besteed extra aandacht aan vaste voorzetsels bij (werk)woorden, want deze leerlingen hebben hier veel moeite mee. Laat de leerlingen eerst oefenen met de goede combinaties.

Opdracht 2

Taalsterk

Laat de leerlingen zinnen maken met het (werk)woord en het vaste voorzetsel dat ze bij elkaar gezocht hebben.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 5

Deze opdracht kan ook mondeling gemaakt worden. Leerling 1 leest de zin voor. Leerling 2 zegt welk voorzetsel goed is en legt uit waarom. Hij noemt de woordenboekvorm met vast voorzetsel en dat schrijven ze beiden op. Dan wisselen ze van rol.

Compactroute

Lezen theorie, opdracht 1, 3 en 5.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen kleuren de voorzetsels in een tekst.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen geven aan welke voorzetsels vaste voorzetsels bij een (werk)woord zijn.

H9 Les 7

Taal verkennen

Leerdoel

Taal verkennen

- De leerling oefent het herkennen en gebruiken van (werk)woorden met een vast voorzetsel.

Lesvoorbereiding

- Zet les 7 klaar op het digibord.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 9 Les 7

Taal verkennen

Ik oefen het herkennen en gebruiken van (werk)woorden met een vast voorzetsel.

1 Vul het vaste voorzetsel in dat bij (de woordgroep met) het werkwoord hoort.

- rekenen op
- zich schamen voor
- zich abonneren op
- bestaan uit
- deelnemen aan
- het eens zijn met

2 Lees de zinnen en vul de vaste voorzetsels in.

Weet je het niet? Zoek het op in het woordenboek.
Ik wien nooit aan sprekebeuten, ledereen lústert dan naar mij. Straks betrapen ze mij op fouten. Ik moet blozen van al die aandacht. Ik was dus wel bij met een zes, want ik rekende op een onvoldoende. Nu ga ik lekker aan mijn vakantie genieten.

3 Vul het vaste voorzetsel in.

- Joshua antwoordt op de vraag van de leraar.
- Trakteert het jarige meisje op taart?
- Ik heb spijt van mijn gedrag.
- Thomas heeft gisteren verloren van Wesley.
- Doe je mee met voetballen?

25

4 Maak de zin af. Let op het vaste voorzetsel.

Meerdere antwoorden mogelijk.

- Deze soep smaakt naar tomaat.
- De politie waarschuwt voor inbrekers.
- Tessa schrikt van de muis in haar kast.
- De jongen valt op de grond.
- Esmee lacht om de mop.

5 Maak vijf zinnen bij het plaatje.

Gebruik de woorden: waarschuwen voor | vechten tegen | zoeken naar | lachen om | kijken naar
Onderstreep de voorzetsels.

1 Meerdere antwoorden mogelijk.

-
-
-
-
-

26

6 Bedenk een nieuwsbericht.

Bedenk een nieuwsbericht over een brand in een appartementencomplex. Gebruik ten minste drie (woordgroepen met) werkwoorden met een vast voorzetsel. Zoek ze in het woordenboek of leesboek.

Meerdere antwoorden mogelijk.

-
-
-
-
-

Ben jij al in beweging geweest?
Wat heb je geënfend?

-
-
-

27

LEERWERKSCHRIFT blz. 25 – 26 – 27. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 9 Les 7

Taal verkennen

Ik oefen het herkennen en gebruiken van (werk)woorden met een vast voorzetsel.

1 Lees de zinnen en vul de vaste voorzetsels in.

Kies uit: van | met | naar | aan

- Ik wien nooit aan sprekebeuten.
- ledereen lústert dan naar mij.
- Ik moet blozen van al die aandacht.
- Ik was dus wel bij met een zes.

2 Kleur het voorzetsel dat bij het werkwoord hoort.

- rekenen aan met op uit voor
- het eens zijn aan met op uit voor
- zich schamen aan met op uit voor
- bestaan aan met op uit voor
- deelnemen aan met op uit voor
- zich abonneren aan met op uit voor

3 Welk voorzetsel past in de zin?

Onderstreep het goede antwoord.

- De soep smaakt naar | voor | tomaat.
- De politie waarschuwt met | voor | inbrekers.
- Tessa schrikt naar | van | de muis.
- De jongen valt in | op | de grond.
- Esmee lacht om | met | de mop.

25

4 Vul het goede voorzetsel in.

Kies uit: met | over | van | op | in

- Joshua antwoordt op de vraag van de leraar.
- Tim praagt graag over zijn hobby.
- Ik heb zin in de vakantie.
- Thomas heeft gisteren verloren van Wesley.
- Doe je mee met voetballen?

5 Maak vijf zinnen bij het plaatje.

Gebruik de volgende woorden: waarschuwen voor | vechten tegen | zoeken naar | lachen om | kijken naar
Onderstreep de voorzetsels.

1 Meerdere antwoorden mogelijk.

-
-
-
-
-

26

6 Bedenk een nieuwsbericht.

Bedenk een nieuwsbericht over een brand in een appartementencomplex. Gebruik de volgende woorden: bezig zijn met | schrijven van | bij zijn met

Meerdere antwoorden mogelijk.

-
-
-
-
-

Ben jij al in beweging geweest?
Wat heb je geënfend?

-
-
-

27

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 25 – 26 – 27. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Vraag de leerlingen of ze nog weten wat (werk)woorden met een vast voorzetsel zijn. Vaak gaat het ook om woordgroepen met daarin een werkwoord (zoals *dol zijn op, nieuwsgierig zijn naar*).
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Geef aan dat de leerlingen in deze les verder gaan oefenen met (werk)woorden met een vast voorzetsel.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen vullen de vaste voorzetsels bij de werkwoorden in.

Maat De leerlingen vullen de vaste voorzetsels in de zinnen in.

Opdracht 2 De leerlingen vullen het vaste voorzetsel in de contextzinnen in.

Maat De leerlingen kleuren het vaste voorzetsel dat bij het gegeven werkwoord hoort.

Opdracht 3 De leerlingen vullen het vaste voorzetsel in de zinnen in.

Maat De leerlingen onderstrepen het passende vaste voorzetsel in de zin.

Opdracht 4 De leerlingen maken een zin af met daarin een vast voorzetsel.

Maat De leerlingen vullen het vaste voorzetsel in de zinnen in.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven zinnen met de gegeven werkwoorden met een vast voorzetsel. Ze onderstrepen de gebruikte voorzetsels.

Opdracht 6 De leerlingen gebruiken werkwoorden met een vast voorzetsel in een nieuwsbericht.

Maat Vergelijkbaar met Basis; de woorden zijn gegeven.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 4 (leerwerkschrift) en opdracht 3 (leerwerkschrift Maat).
- Laat een aantal leerlingen hun zinnen voorlezen. Vraag de Maat-leerlingen of zij hetzelfde voorzetsel hadden gekozen.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 1 tot en met 6

Leerwerkschrift Maat

Laat een taalsterke leerling de opdrachten in het leerwerkschrift Maat stap voor stap doornemen met een Maat-leerling.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen langere zinnen maken met meerdere voorzetsels erin. Daag ze uit om in elke zin vaste voorzetsels te gebruiken, maar ook voorzetsels die geen vast voorzetsel zijn.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 2

Deze opdracht kan ook mondeling gemaakt worden. De leerlingen nemen één minuut denktijd om naar de (werk)woorden te kijken en daar de vaste voorzetsels bij te bedenken. Leerling 1 leest dan een (werk)woord voor en leerling 2 noemt het voorzetsel. Daarna wisselen ze van rol.

Compactroute

Opdracht 1, 5 en 6.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

H9 Les 8

Schrijven

Leerdoel

Schrijven

- De leerling leert hoe hij een reisverhaal schrijft.

Lesvoorbereiding

- Zet les 8 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 9

Les 8

Schrijven

Ik leer hoe ik een reisverhaal schrijf.

De **titel** moet pakkend zijn en bij het verhaal passen. De titel kan je soms ook op het verkeerde been zetten.

In de **inleiding** vertel je wie er in het reisverhaal voorkomen en waar ze zijn. In een reisverhaal is de beschrijving van de plek heel belangrijk.

In de **Kern** schrijf je over dingen die gebeuren en die het verhaal steeds spannender maken. Het is een reisverhaal, dus de omgeving is belangrijk. Laat de lezer de omgeving voor zich zien, ruiken, horen, ...

In het **slot** vertel je hoe het reisverhaal afloopt.

Achtervolging in Thailand

Eindelijk zaten ze dan in het vliegtuig. Wat een gedoe was dat geweest zeg, voordat ze konden vertrekken. Op het laatste moment kwam Bas erachter dat hij zijn paspoort was vergeten. En toen kon hij dat natuurlijk weer niet vinden! Maar nu waren ze dan toch op weg. Vader, moeder, Bas, zijn zusje Inge en haar vriendinnetje Noortje.

Als ze geland zijn, nemen ze een taxi naar het hotel. 'Dat ziet er goed uit', zegt moeder, 'een prima onderkomen voor de komende tien dagen.' De meiden gaan direct naar het zwembad. Gilend glijden ze van de hoge glijbaan het water in. Ondertussen drinken vader en moeder een kopje thee op het terras. Bas wil graag de omgeving verkennen. 'Ben je gek geworden?' zegt zijn vader, 'we weten hier nog niks. Je mag niet alleen op stap. Morgen gaan we met z'n allen op ontdekkingsstocht.'

De volgende dag gaan ze de stad in. Op de markt kijkt Bas zijn ogen uit. Waar hij ook kijkt, overal ziet hij kleuren: kleurige bedrukte stoffen, kleurige kruiden... En het ruikt lekker! Er zijn veel kraampjes waar je eten kunt kopen.

Opeens begint moeder te schreeuwen: 'Houd de dief!' Bas ziet nog net een jongetje wegrennen met haar portemonnee. Daar zit al hun geld in. Bas bedenkt zich geen ogenblik en zet de achtervolging in.

Al snel haalt hij het jongetje in. Dat jongetje is doodsbang. 'No police,' zegt hij. De vader van Bas zegt dat dat prima is, maar dat hij dan wel de portemonnee terug wil. En zo gebeurt het.

1 Lees het reisverhaal.

2 Beantwoord de vragen.

- Over wie gaat het verhaal? *Bas en zijn vader en moeder, zijn zusje Inge en haar vriendin Noortje.*
- Waar speelt het zich af? *Het verhaal speelt zich af in Thailand.*
- Wat is de belangrijkste gebeurtenis in het verhaal? *Op een markt wordt de portemonnee van de moeder van Bas gestolen.*
- Heeft het verhaal een ik-verteller of een hij-verteller? *hij-verteller.*

3 Beantwoord de vragen.

Om een verhaal spannend te maken, kan een schrijver een cliffhanger gebruiken.

- Wat is een cliffhanger? *Een spannend open einde van een hoofdstuk (of aflevering) waardoor je verder wilt lezen.*
- Wat is in dit verhaal de cliffhanger? *Bas bedenkt zich geen ogenblik en zet de achtervolging in.*

4 Welk stukje van het verhaal zie je voor je in je hoofd?

Beschrijf in je eigen woorden wat je ziet.

Meerdere antwoorden mogelijk.

28

29

5 Lees de woorden en bedenk synoniemen.

- het onderkomen *de verblijfplaats*
- de omgeving verkennen *de buurt bekijken*
- zich geen ogenblik bedenken *geen moment twijfelen*

6 Kijk naar het plaatje.

Vul heel precies in wat je ziet. Gebruik bijvoeglijke naamwoorden. Beschrijf het zoals je het in een reisverhaal zou doen. Schrijf het zo op dat de lezer het voor zich ziet. Beschrijf ook de sfeer.

Meerdere antwoorden mogelijk.

30

31

Lesinhoud

20

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Vraag de leerlingen welk soort verhalen ze al kennen (sprookjes, spannende verhalen, enzovoort). Vertel dat ze in deze les een reisverhaal gaan lezen. Vraag wat het verschil tussen een reisverhaal en een reisverslag is. (een reisverslag is een verslag van een gemaakte reis, het is een informatieve tekst, alles moet kloppen; een reisverhaal is fictie, verzonnen)
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Vertel de leerlingen dat bij een reisverhaal de volgende dingen belangrijk zijn:
 - het beschrijven van plaatsen, zodanig dat je ze voor je kunt zien;
 - het gebruiken van een cliffhanger (een spannend open einde, waardoor je verder wilt lezen);
 - het gebruiken van synoniemen om het verhaal mooier, spannender of afwisselender te maken.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe. Benadruk bij opdracht 4 dat het niet alleen gaat om wat je ziet, maar ook om wat je hoort, proeft, ruikt en voelt.

Opdracht 1 Lees het reisverhaal met de leerlingen en bespreek de toelichtingen.

Opdracht 2 Beantwoord de inhoudelijke vragen met de leerlingen.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 3 De leerlingen beantwoorden vragen over een cliffhanger.

Opdracht 4 De leerlingen visualiseren een gedeelte van het verhaal en beschrijven dit.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven synoniemen van gegeven woorden op.

Opdracht 6 De leerlingen beschrijven een foto zo nauwkeurig mogelijk.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 4 met behulp van het digibord. Vraag een paar leerlingen die de cheeta-opdracht hebben gemaakt om hun beschrijving voor te lezen.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Lees met de leerlingen vooraf het reisverhaal en bespreek de toelichtingen die erbij staan.

Opdracht 3

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen zelf een cliffhanger bedenken.

Opdracht 5

Leerwerkschrift Maat

Laat een taalsterke en een Maat-leerling deze opdracht samen maken. De Maat-leerling zegt wat hij denkt dat de woorden betekenen en de taalsterke leerling coacht.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 5.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen beschrijven een plaats die ze kennen.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen beschrijven iets wat in de plaats van de startopdracht gebeurd is.

H9 Les 9

Schrijven

Leerdoel

Schrijven

- De leerling oefent het schrijven van een reisverhaal.

Lesvoorbereiding

- Zet les 9 klaar op het digibord.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 9

Les 9

Schrijven

Ik oefen het schrijven van een reisverhaal.

- Kies een titel en een verteller.**
 - Bedenk een titel voor je reisverhaal. Schrijf de titel boven het verhaal.
 - Streek door: Voor mijn reisverhaal kies ik een ik-verteller | hij-verteller.
- Beantwoord de vragen en schrijf de inleiding van het reisverhaal.**
 - Over wie gaat het verhaal? *Meerdere antwoorden mogelijk.*
 - Waar speelt het verhaal zich af?
 - Schrijf dan de inleiding bij de oranje streep.
- Schrijf de kern van je verhaal.**
 - Schrijf in kernwoorden op wat er allemaal gebeurt. *Meerdere antwoorden mogelijk.*
 - Bedenk voor sommige woorden synoniemen die je kunt gebruiken.
 - Bedenk een stukje dat je voor je kunt zien in je hoofd. Beschrijf wat je ziet, voelt, ruikt of proeft.
 - Schrijf de kern bij de rode streep.

32
33

- Schrijf het slot van je verhaal.**
Hoe loopt het af? Bedenk ook een cliffhanger. Schrijf het slot bij de blauwe streep.
- Lees je verhaal na en verbeter.** *Meerdere antwoorden mogelijk.*

	ja	nee
1 Is het verhaal spannend geworden?	☐	☐
2 Heb je synoniemen gebruikt?	☐	☐
3 Kun je (een stukje uit) je verhaal ook echt voor je zien in je hoofd?	☐	☐
4 Heb je alle leestekens en woorden goed geschreven?	☐	☐

Verbeter als het nodig is.
- Maak een tekening bij je verhaal.**
Ter beoordeling van de leerkracht.

34

LEERWERKSCHRIFT blz. 32 – 33 – 34. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 9

Les 9

Schrijven

Ik oefen het schrijven van een reisverhaal.

- Bedenk de titel, de verteller en de inleiding.**
 - De titel van mijn reisverhaal wordt:
 - Voor mijn reisverhaal kies ik een:
 - ☐ ik-verteller
 - ☐ hij-verteller
 - Het verhaal gaat over: _____
 - Het verhaal speelt zich af in: _____
- Bedenk de kern van je reisverhaal.**
 - Vul in het kort in wat er allemaal gebeurt. Vul geen hele zinnen in, maar losse woorden.
 - Bedenk voor sommige woorden synoniemen die je kunt gebruiken.
 - Bedenk een stukje dat je voor je kunt zien in je hoofd. Beschrijf wat je verteller ziet, voelt, ruikt of proeft.
- Bedenk het slot van je reisverhaal.** *Meerdere antwoorden mogelijk.*
Hoe loopt het af?
- Schrijf je reisverhaal nu in het net aan het begin van les 9.**
Gebruik je antwoorden van opdracht 1 tot en met 3. Maak alinea's.

32
33

- Lees je verhaal na en verbeter. Kies ja of nee.** *Meerdere antwoorden mogelijk.*

	ja	nee
1 Is het verhaal spannend geworden?	☐	☐
2 Heb je synoniemen gebruikt?	☐	☐
3 Kun je een stukje uit je verhaal ook echt voor je zien in je hoofd?	☐	☐
4 Heb je alle leestekens en woorden goed geschreven?	☐	☐

Verbeter als het nodig is.
- Maak een tekening bij je verhaal.**
Ter beoordeling van de leerkracht.

34

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 32 – 33 – 34. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Vraag de leerlingen wat ze nog weten van het reisverhaal van de vorige les.
- Ga naar het digibord en bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Herinner de leerlingen nog even aan wat belangrijk is bij het schrijven van het verhaal: het beschrijven van plaatsen zodat je ze kunt visualiseren, het gebruiken van een cliffhanger en het gebruiken van synoniemen.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen bedenken een titel en kiezen de verteller.

Maat Vergelijkbaar met Basis; de leerlingen bedenken ook een inleiding.

Opdracht 2 De leerlingen schrijven de inleiding van het reisverhaal.

Maat De leerlingen beschrijven wat er gebeurt in de kern van het verhaal, waarbij ze synoniemen bedenken en een visualisatie schrijven.

Opdracht 3 De leerlingen beschrijven wat er gebeurt in de kern van het verhaal, waarbij ze synoniemen bedenken en een visualisatie schrijven.

Maat De leerlingen schrijven het slot van het verhaal.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven het slot van het verhaal met een cliffhanger.

Maat De leerlingen schrijven het definitieve reisverhaal.

Opdracht 5 De leerlingen kijken hun verhaal na en verbeteren het waar nodig.

Opdracht 6 De leerlingen maken een tekening bij hun verhaal.

5

Reflectie

- Vraag hoe het schrijven van het verhaal ging. Laat een paar leerlingen een stukje uit hun verhaal voorlezen, bijvoorbeeld de visualisatie.
- Bekijk nog een keer kort het schema.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 1

Leerwerkschrift Maat

Overleg samen met de leerlingen wat het onderwerp van hun reisverhaal wordt.

Opdracht 1 tot en met 5

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen een langer verhaal schrijven.

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen extra tijd voor het schrijven van hun verhaal.

Opdracht 2

Leerwerkschrift Maat

Help de leerlingen bij het verwoorden van opdracht 2. Ook kun je twee Maat-leerlingen laten samenwerken.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 1 tot en met 4

De leerlingen helpen elkaar met het schrijven van een reisverhaal. Eerst bespreken ze elkaars idee voor een titel. Het tweetal bedenkt samen, met ieders titel in gedachten, een hoofdpersoon en plaats voor het reisverhaal. Daarna schrijven ze individueel een afgesproken tijd aan de inleiding en kern. Die laten ze aan elkaar lezen. Hebben ze nog tips voor het slot van hun verhalen?

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 5.

Leerdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt het herkennen en gebruiken van zinnen met directe en indirecte rede uit blok 3.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt het herkennen en gebruiken van (werk)woorden met een vast voorzetsel.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Taal verkennen of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Taal verkennen

Ontwerpend en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 2 van project 5.

Hoofdstuk 9 Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog
• Ik herhaal het herkennen en gebruiken van zinnen met directe en indirecte rede uit blok 3.

Dit kan ik nu
• Ik herhaal het herkennen en gebruiken met een vast voorzetsel.

Dit kan ik nog

1 Sta de zinnen in de directe of indirecte rede?

	directe rede	indirecte rede
1 Marit zegt: 'Ik ben dol op fietsen.'	☒	☐
2 Yvonne zegt dat ze samen moeten oefenen.	☐	☒
3 Ja, laten we vanavond een flink eind gaan fietsen', reageert Marit.	☒	☐
4 Maar Yvonne denkt dat het te hard waait.	☐	☒
5 'Onzin', vindt Marit. 'Je moet wel een beetje doorzetten.'	☒	☐
6 Tijdens het rijden klaagt Yvonne dat ze doodmoe wordt.	☐	☒
7 Marit zegt niks, maar stiekem vindt ze dat Yvonne gelijk had.	☐	☒

35

2 Zet de zinnen in de directe rede.

- Juf vraagt waarom vogels in de winter naar het zuiden vliegen.
Juf vraagt: 'Waarom vliegen vogels in de winter naar het zuiden?'
- Rick zegt dat hij het weet.
Rick zegt: 'Ik weet het.'
- Juf knikt dat Rick antwoord mag geven.
Juf knikt: 'Je mag antwoord geven, Rick.'
- Rick zegt dat het voor de vogels te ver is om te lopen.
Rick zegt: 'Het is voor de vogels te ver om te lopen.'
- Juf moet lachen en zegt dat ze het grappig vindt.
Juf moet lachen en zegt: 'Ik vind het grappig.'

3 Zet de zinnen in de indirecte rede.

- In de morgen zingt de haan: 'Het is tijd om op te staan.'
In de morgen zingt de haan dat het tijd is om op te staan.
- Maar ik mopper: 'Ik ben te moe, ik ging veel te laat naar mijn bed toe.'
Maar ik mopper dat ik te moe ben en veel te laat naar mijn bed toe ging.
- De poes miauw: 'Kom, het is morgen, nu moet je voor mijn eten zorgen.'
De poes miauwde dat het morgen is en dat ik voor zijn eten moet zorgen.
- De hond blaft: 'Spring uit de veren en in je kleren.'
De hond blaft dat ik uit de veren en in mijn kleren moet springen.
- En ik? Ik jammer zacht: 'Ik wou dat het maar weer nacht was.'
En ik? Ik jammer zacht dat ik wou dat het maar weer nacht was.

36

Dit kan ik nu

1 Welk voorzetsel hoort bij het werkwoord? Onderstreep het goede antwoord.

- genieten door | van
- houden met | van
- beginnen aan | door
- dol zijn met | op
- feliciteren in | met

2 Wat is het goede voorzetsel? Zoek het op als je het niet weet.

- De dader kan rekenen op een gevangenisstraf.
- Ik twijfel aan zijn verhaal.
- Hij heeft verstand van machines.
- Mijn vader waarschuwt voor het slechte weer.
- Denise zorgt vandaag voor haar kleine zusje.

3 Wat is het goede voorzetsel? De voorzetsels staan door elkaar. Vul het goede voorzetsel achter de zin in.

- Ik verlang over de vakantie. naar
- Ik ben bezorgd met de gezondheid van mijn oma. over
- Mijn moeder is dol voor gebakjes. op
- Onze hond is bang naar de kat van mijn buien. voor
- Ik ga akkoord op het voorstel. met

37

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 35 – 36 – 37. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Bespreek kort wat de leerlingen deze week geleerd hebben over (werk)woorden met vaste voorzetsels. Vraag de leerlingen of ze er nog een paar kunnen noemen (bijvoorbeeld *houden van*, *bezig zijn met*).
- Vraag de leerlingen of ze nog weten wat directe en indirecte rede is. Laat ze enkele voorbeelden noemen.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de test Taal verkennen.
- Bespreek de opdrachten met de leerlingen. Ga niet in op de inhoud.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen geven aan of zinnen in de directe of de indirecte rede geschreven zijn.

Opdracht 2 De leerlingen herschrijven de zinnen naar de directe rede.

Opdracht 3 De leerlingen herschrijven de zinnen naar de indirecte rede.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen onderstrepen het passende voorzetsel bij het werkwoord.

Opdracht 2 De leerlingen schrijven het passende voorzetsel in de zin.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven het goede voorzetsel in de zin.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Taal verkennen. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze inzicht krijgen in hun vorderingen.

Extra instructie / differentiatie

Taal verkennen Pitstop

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen meer tijd.

Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

H10 Les 1

Sprek en luister en

Woordenschat

Leerdoelen

Sprek en luister en

- De leerling leert een mening geven en uitleggen.
- De leerling leert een overleg samenvatten.
- De leerling leert terugkijken naar hoe een overleg is verlopen.

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Lesvoorbereiding

- Zet les 1 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- *Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- de bevalling
- de encyclopedie
- exporteren
- het noordelijk halfrond

Leeswoorden

- gebieden
- zijn handen jeuken
- opgewonden zijn
- de overproductie
- schijnbaar
- toenemen

Weetwoorden

- baren
- giebelen
- in het oog springen
- de leefomgeving
- op een sukkeldrafje

- op het punt staan
- uit de grond schieten
- verwonderen
- het voedselaanbod
- zich richten tot

Hoofdstuk 10 Les 1

Sprek en luister en

- Ik leer mijn mening geven en uitleggen.
- Ik leer een overleg samenvatten.
- Ik leer terugkijken hoe een overleg is verlopen.

Woordenschat

- Ik leer de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Kijkwoorden

de bevalling

de encyclopedie

exporteren

het noordelijk halfrond

Leeswoorden

gebieden: bevelen
Meester Henk gebiedt de kinderen flink door te lopen.

zijn handen jeuken: je hebt veel zin om te beginnen
Mijn handen jeuken om op de boerderij aan de slag te gaan.

opgewonden zijn: druk en zenuwachtig zijn
Youssef is erg opgewonden en springt op en neer.

de overproductie: er wordt meer gemaakt of verbouwd dan nodig is
Er wordt in veel voedsel verbouwd voor alleen Nederlanders: we hebben overproductie.

schijnbaar: het lijkt zo, maar het is niet zo
Schijnbaar is er te veel voedsel voor Nederland, maar we verkopen een groot deel.

toenemen: meer worden
Op de boerderij neemt het werk in de lente enorm toe: er moet dan heel veel gebeuren.

Weetwoorden

baren
giebelen
in het oog springen
de leefomgeving
op een sukkeldrafje

op het punt staan
uit de grond schieten
verwonderen
het voedselaanbod
zich richten tot

Boer zoekt hulp

1 Bekijk de afbeelding.

2 Beantwoord de vragen.

1 Waar zijn de kinderen? Waar zie je dat aan?

Op een boerderij. Dat zie je aan de stallen en de kruiwagen.

2 Wat zou de titel Boer zoekt hulp daarmee te maken kunnen hebben?

De boer krijgt een dag hulp van de kinderen.

3 Luister en kijk naar het verhaal.

4 Overleg samen over de naam voor het kalfje.

Welke naam zou jij kiezen voor het kalfje? Leg uit waarom.

Kies uit: Viekje | Dora | Kleine | Alfons | Snuitje

1 Maak eerst afspraken. Verdeel de rollen: voorzitter, aanmoediger, notulist, tijdbewaker.

- Wie zorgt dat het gesprek goed verloopt?
- Wie let op dat iedereen een beurt krijgt?
- Wie schrijft de belangrijkste dingen op en vertelt dat straks aan de hele klas?
- Wie let op de tijd?

2 Vertel dan aan elkaar welke naam jij zou kiezen voor het kalfje. Geef argumenten.

Gesprekstip

Kijk de ander aan als je vertelt en vraag of hij je argumenten begrijpt. Wil hij daar nog iets over zeggen? Geef hem de kans.

5 Praat samen na over jullie overleg.

- 1 Heeft iedereen een beurt gehad en ongeveer even lang kunnen spreken?
- 2 Heb je de anderen aangekeken tijdens het spreken?
- 3 Heeft iedereen goed naar elkaar geluisterd?
- 4 Zijn jullie het eens geworden over een naam?
- 5 Wat ging goed in het overleg, wat kan beter?

6 Vul vijf namen van dieren in die jij kent.

Wat vind je van hun naam? Vul je mening ook in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Lesinhoud

15

Introductie

- Vraag aan de leerlingen wie een huisdier heeft en hoe het heet.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Semantiseer de doelwoorden met figuurlijk taalgebruik. Doe de oefening(en) op het digibord.
- Lees samen met de leerlingen de doelwoorden en bespreek de betekenis ervan.
- Oefen de woorden *giebelen* en *opgewonden zijn* door samen een woordtrap in te vullen. Gebruik hiervoor de schema's op het digibord. Voorbeeld:
 - woordtrap: *giebelen* → glimlachen – giebelen – heel hard lachen
 - woordtrap: *opgewonden zijn* → rustig zijn – een beetje blij zijn – opgewonden zijn

Opdracht 1 Bekijk samen met de leerlingen de afbeelding.

Opdracht 2 Beantwoord samen met de leerlingen de oriënterende vragen.

Opdracht 3 Start op het digibord de verhaalanimatie *Boer zoekt hulp*. Vraag na afloop wat Yvonne en Rochelle gedaan hebben, wat Youssef en Roel samen met meester Henk gedaan hebben en wat boer Alfons gedaan heeft.

- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe. Vorm voor opdracht 4 groepjes van vier leerlingen en laat de leerlingen onderling de taken verdelen. Bespreek de tips in het stukje Gesprekstip.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 4 De leerlingen overleggen over een naam voor het kalfje.

Opdracht 5 De leerlingen bespreken hun overleg aan de hand van de gestelde vragen.

Opdracht 6 De leerlingen geven hun mening over diernamen die zij kennen.

5

Reflectie

- Inventariseer welke namen gekozen zijn voor het kalfje. Trek dan samen de conclusie of de leerlingen het nu wel of niet eens geworden zijn over de naam. Vraag wat goed ging in het overleg en wat beter kon.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Vraag de leerlingen wat ze gisteren gegeten hebben. Semantiseer in dat verband het woord *het voedselaanbod*. Laat de overige woorden alvast bekijken en opschrijven bij Mijn pittige woorden.

Opdracht 4

Leerwerkschrift Maat en Dyslexie

Laat een taalsterke leerling als coach optreden bij de rol van verslaggever. De Maat- en de dyslectische leerling krijgen daarmee de gelegenheid om ook die rol te ervaren.

NT2

Vertel deze leerlingen dat ze beginnen met: 'Ik zou het kalfje wel/niet ... noemen, want ...' Zo kunnen ze zich vooral concentreren op het geven van een goed argument.

Opdracht 5

Taalsterk

Laat deze leerlingen de conclusie na elke vraag samenvatten en in één zin opschrijven.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 2, 3 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen semantiseren het doelwoord *de leefomgeving* door vragen te beantwoorden over de plek waar ze wonen.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen visualiseren hun eigen leefomgeving door deze te tekenen.

H10 Les 2

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Leerdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert gericht luisteren naar een radiofragment.
- De leerling leert de hoofdgedachte in een luistertekst benoemen.

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

Lesvoorbereiding

- Zet les 2 klaar op het digibord.
- Preteaching:* zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 10
Les 2

Spreeken en luisteren • In twee gericht luisteren naar een radiofragment.
Woordenschat • In twee de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 Luister naar het radiofragment.

2 Beantwoord de vragen.

1 De verslaggever interviewt de minister van Economische Zaken.

2 Wat is het belangrijkste onderwerp van het gesprek?
Kies het goede antwoord.

☐ de rijksoverheid
☒ de exportmarkt in de agrarische sector

3 Wat is ook belangrijk om te weten?
Kies het goede antwoord.

☐ dat de minister op de beurs aanwezig is
☐ dat er veel bezoekers op de beurs zijn
☒ dat onze landbouwproducten van hoge kwaliteit zijn

3 Kies het goede antwoord.

1 Waar wordt het interview gehouden?
Kies het goede antwoord.

☐ in de studio
☒ op een landbouwbeurs
☐ niet gehoord in het radiofragment

2 Wat kunnen de bezoekers in de stands met proeven/zien doen?

☐ machines testen
☐ kaas eten
☒ niet gehoord in het radiofragment

3 Welke export is in dit jaar tijd met 14 procent gegroeid?

☒ zuivel
☐ bloemen
☐ niet gehoord in het radiofragment

4 Maak een samenvatting van het radiofragment.
Gebruik de antwoorden van opdracht 2 en 3.

Minder antwoorden mogelijk

Opbouw:

Het radiofragment is een interview met de minister van Economische Zaken. Er wordt
verleend dat in Nederland de kwaliteit van landbouwproducten hoog is en dat de export
gegroeid is. Dit komt doordat Nederlandse boeren meer aandacht besteden aan hun
landbouw.

5 Wat hoort bij de emissiekring?
Onderwerp het goede antwoord.

1 producten die wij aan het buitenland verkopen exporteren | importeren

2 De malgraten beginnen te groeien. Aan je zingelen | schieten uit de grond

3 De horewaalstelen die er is. de veldrijdster | het veldrijden

4 Elk jaar is er meer werk te doen. regelen | beheren

5 meer producten verkopen dan echt nodig is. de overproductie | de productie

6 de natuur rondom de boerderij. de leefomgeving | het buitenland

6 Maak het verhaal af.

Kies uit: baren | gebaren | de bevestiging | staat op het punt | verworden | opgewonden | gebieden

Boer Alfons loopt zenuwachtig heen en weer. Zijn hoes staat op het punt om een half te baren. De kinderen van groep 7 mogen bij de bevestiging komen kijken. Ze zijn opgewonden voordat zij de stal ingaan. Meester Henk en de boer gebarren hen om te stoppen met gebarren. Even later verworden zij zich over het gangbare kalfje. Het probeert direct al te gaan staan.

7 Welke woorden komen erbij?

Kies uit: de encyclopedie | het noordelijk halfrond | mijn handen jukken | in het oog springen | schrijven | op een substraat | zich richten tot

1 het boek | informatie opdoeken | de encyclopedie

2 heeft van de aarde | tussen de evenaar en de Noordpool | het noordelijk halfrond

3 opvallen | duidelijk zien | in het oog springen

4 niet zoals het is | het lijkt meer op | schrijven

5 een beetje vaar | niet handig | op een substraat

6 iets tegen iemand zeggen | naar iemand toe stralen | zich richten tot

7 veel zin hebben | niet kunnen wachten | mijn handen jukken

8 Vul de tabel in.
Bestek twee overeenkomsten en twee verschillen tussen het noordelijk en het zuidelijk halfrond. Denk aan weerstanden, landen, dieren enzovoort.

overeenkomsten	verschillen

LEERWERKSCHRIFT blz. 43 – 44 – 45 – 46. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 10
Les 2

Spreeken en luisteren • In twee gericht luisteren naar een radiofragment.
Woordenschat • In twee de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 Luister naar het radiofragment.

2 Beantwoord de vragen.

1 Wat is waar?
☐ De hoort een gesprek met een bezoeker.
☒ De hoort een gesprek met de minister.

2 Wat is het belangrijkste onderwerp van het gesprek?
☒ de groei van de export in de agrarische sector
☐ onze rijksoverheid

3 Is het belangrijk of niet belangrijk?

a de verslaggever is al die keer op deze beurs geweest ☐ belangrijk ☒ niet belangrijk

b er is een recordaantal bezoekers ☐ belangrijk ☒ niet belangrijk

c onze landbouwproducten zijn van hoge kwaliteit ☒ belangrijk ☐ niet belangrijk

3 Beantwoord de vragen.

1 Waar wordt het interview gehouden?
☐ in de studio
☒ op een landbouwbeurs
☐ niet gehoord in het radiofragment

2 Wat kunnen de bezoekers proeven?
☐ kaas
☐ vlees
☒ niet gehoord in het radiofragment

3 Welke export is in dit jaar tijd met 14 procent gegroeid?
☒ zuivel
☐ bloemen
☐ niet gehoord in het radiofragment

4 Maak een samenvatting van het radiofragment.
Gebruik de antwoorden van opdracht 2 en 3.

1 Het radiofragment is een interview met de minister van Economische Zaken.

2 Er wordt verleid dat in Nederland de kwaliteit van landbouwproducten hoog is en dat de export gegroeid is. Dit komt doordat Nederlandse boeren meer aandacht besteden aan hun landbouw.

5 Wat hoort bij de zin?

Teken een lijn.

producten die wij aan het buitenland verkopen exporteren | importeren

De malgraten beginnen te groeien. aan je zingelen | schieten uit de grond

In de supermarkt kan ik kiezen uit allerlei soorten eten. de overproductie | exporteren

Elk jaar is er meer werk dan het jaar daarvoor. de leefomgeving | beheren

Wij verkopen meer producten dan we zelf nodig hebben. het veldrijden | het veldrijden

Boer Alfons gaat van de natuur rondom zijn boerderij. de overproductie | de overproductie

6 Maak het verhaal af. Schrijf het antwoord op.

Kies uit: baren | gebaren | de bevestiging | staat op het punt | verworden | opgewonden | gebieden

De hoes van Boer Alfons staat op het punt om een half te baren. De kinderen van groep 7 mogen bij de bevestiging komen kijken. Ze zijn opgewonden voordat zij de stal ingaan. Meester Henk en de boer gebarren hen om te stoppen met gebarren. Even later verworden zij zich over het kalfje. Het probeert meteen te gaan staan.

7 Welke woorden komen erbij?
Onderwerp het goede antwoord.

1 de encyclopedie een boek met informatie | een fotoalbum

2 het noordelijk halfrond het noordelijk halfrond | tussen de evenaar en de Noordpool

3 mijn handen jukken niet kunnen wachten | trouwen

4 in het oog springen duidelijk zien | niet te zien

5 schrijven: het is echt zo | niet zoals het is

6 op een substraat: een beetje vaar | langzaam lopen

7 zich richten tot: iemand iets zeggen | iemand niet aankijken

8 Vul de tabel in.
Bestek twee overeenkomsten en twee verschillen tussen het noordelijk en het zuidelijk halfrond. Denk aan weerstanden, landen, dieren enzovoort.

overeenkomsten	verschillen

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 43 – 44 – 45 – 46. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Vraag of de leerlingen het verhaal uit les 1 kunnen samenvatten.
- Vraag of ze ook nog doelwoorden uit die les kunnen noemen.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Laat vooraf de luisteropdrachten lezen, zodat de leerlingen weten waar ze op moeten letten tijdens het luisteren naar het radiofragment.
- Laat de luistertekst horen op het digibord.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen luisteren naar het radiofragment.

Opdracht 2 De leerlingen beantwoorden algemene vragen over het fragment.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met uitsluitend meerkeuzevragen.

Opdracht 3 De leerlingen beantwoorden inhoudelijke vragen over het fragment.

Opdracht 4 De leerlingen maken een samenvatting met behulp van de vorige opdrachten.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met invulzinnen.

In de volgende opdrachten wordt de betekenis van de doelwoorden verder uitgebreid.

Opdracht 5 De leerlingen onderstrepen de passende doelwoorden achter de omschrijving.

Maat De leerlingen verbinden de omschrijving met de passende doelwoorden.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven de passende doelwoorden in het verhaal.

Opdracht 7 De leerlingen associëren bij twee omschrijvingen het doelwoord dat erbij past.

Maat De leerlingen onderstrepen de juiste betekenis van het gegeven doelwoord.

Opdracht 8 De leerlingen vullen in een tabel drie overeenkomsten en drie verschillen tussen het noordelijk en het zuidelijk halfroond in.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met twee overeenkomsten en verschillen.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 4. Laat enkele leerlingen hun samenvatting voorlezen en bespreek deze.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat de leerlingen de weetwoorden van les 1 nog eens lezen en daaruit vijf doelwoorden kiezen waarmee ze een zin bedenken. Is de betekenis dan duidelijk?

Opdracht 5

Taalsterk

Laat deze leerlingen ook een omschrijving maken bij het woord dat niet onderstreept is.

Opdracht 6

Leerwerkschrift Maat en Dyslexie

Laat eerst de doelwoorden bij Kies uit lezen en vraag of ze op basis daarvan kunnen voorspellen waar het verhaal over zal gaan. Laat dan het hele verhaal doorlezen en vraag of hun voorspelling goed was.

NT2

Gebruik het verhaaltje om namen voor jonge dieren met deze leerlingen te oefenen (koe-kalf; kip-kuiken; hond-pup, enzovoort).

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 5

Vorm tweetallen van Basis- en Maat-leerlingen. Ze lezen samen de instructie. Leerling 2 doet zijn leerwerkschrift dicht. Leerling 1 leest voor, leerling 2 luistert en zegt het antwoord. Mee eens? Dan gaat leerling 1 weer verder. Na drie vragen wisselen ze van rol tot alle woorden besproken zijn. Ieder maakt dan de opdracht. De leerlingen ruilen van leerwerkschrift en controleren elkaars werk.

Compactroute

Opdracht 1, 2, 3 en 5.

Leerdoelen

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 15 nieuwe woorden.

Lezen

- De leerling leert de hoofdgedachte uit een informatieve tekst halen.
- De leerling leert een tekst samenvatten.

Lesvoorbereiding

- Zet les 3 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- het hemellichaam
- de ster
- de sterrenkijker
- de stofwolk (heela)
- het zonnestelsel

Leeswoorden

- continu
- de kroon spannen
- de observatie
- het onheil
- zich ergens in verdiepen

Weetwoorden

- berucht
- de buitengrens
- het exemplaar
- opwindend
- de variatie

Hoofdstuk 10
Les 3

Woordenschat

- In les 3 de betekenis van 15 nieuwe woorden.
- In les 3 de hoofdgedachte uit een informatieve tekst halen.
- In les 3 een tekst samenvatten.

Lezen

- De leerling leert de hoofdgedachte uit een informatieve tekst halen.
- De leerling leert een tekst samenvatten.

Kijkwoorden

- het hemellichaam
- de ster
- de sterrenkijker
- de stofwolk (heela)
- het zonnestelsel

Leeswoorden

- continu: de hele tijd
- de kroon spannen: overtreffen; betelissen/groter zijn dan
- de observatie: het goed en aandachtig naar iets kijken
- het onheil: afbreuk, ramp
- zich ergens in verdiepen: ervoor zorgen dat je er meer over te weten komt

Tip

Bedenk de betekenis! Denk aan de betekenis van de woorden. Denk aan de betekenis van de woorden. Denk aan de betekenis van de woorden.

Waarom?

Wat is de hoofdgedachte van de tekst? Wat is de hoofdgedachte van de tekst? Wat is de hoofdgedachte van de tekst?

Samenvatting

Wat is de hoofdgedachte van de tekst? Wat is de hoofdgedachte van de tekst? Wat is de hoofdgedachte van de tekst?

Ons zonnestelsel

Wat is een zonnestelsel? Het is een systeem van een ster en de objecten die eromheen draaien. Het zonnestelsel bestaat uit de zon, acht planetoïden, vier grote gasreuzen, vele kleine objecten en de kometen.

De zon

De zon is een ster van type G. Het is de grootste en meest invloedrijke ster in ons zonnestelsel. Het is een bol van gas die door zijn eigen zwaartekracht is samengetrokken. De zon is verantwoordelijk voor het licht en de warmte die we op aarde krijgen.

Planetoïden

Planetoïden zijn kleine, stevige objecten die rond de zon draaien. Ze zijn meestal gemaakt van rots of metaal. De grootste planetoïde is Ceres.

Gasreuzen

Gasreuzen zijn grote, gasachtige planeten die veel verder van de zon staan dan de planetoïden. Ze zijn gemaakt van gas en hebben een vloeibare kern. De grootste gasreuzen zijn Jupiter en Saturnus.

Kometen

Kometen zijn kleine objecten die een lang, helder staart hebben. Ze komen vaak uit de buitenste delen van het zonnestelsel en draaien dicht bij de zon.

De kometen

De kometen zijn kleine objecten die een lang, helder staart hebben. Ze komen vaak uit de buitenste delen van het zonnestelsel en draaien dicht bij de zon.

De zonnestelsel

De zonnestelsel is het gebied rond de zon waar de zon, de planetoïden, de gasreuzen, de kometen en de andere objecten zich bevinden.

De zonnestelsel

De zonnestelsel is het gebied rond de zon waar de zon, de planetoïden, de gasreuzen, de kometen en de andere objecten zich bevinden.

De zonnestelsel

De zonnestelsel is het gebied rond de zon waar de zon, de planetoïden, de gasreuzen, de kometen en de andere objecten zich bevinden.

2. Maak een woordpuzzel met het woord observatie.

de observatie

observatie

3. Op Venus kun je onheil verwachten. Hoe kun je dit anders zeggen?

Waarom?

Waarom?

4. Maak een tekening van het zonnestelsel.

De zonnestelsel

De zonnestelsel

De zonnestelsel

Lesinhoud

15

Introductie

- Ga naar het digibord en vraag de leerlingen wat de astronauten gaan zien als ze een ruimtereis maken (bijvoorbeeld de aarde, sterren, planeten).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Semantiseer het doelwoord *het zonnestelsel* door samen een woordspin in te vullen. Eerst door voorkennis op te halen en vervolgens deze aan te vullen na het lezen van alle nieuwe doelwoorden van deze les.
- Besteed extra aandacht aan *de kroon spannen* door voorbeeldzinnen te geven.
- Herhaal nog even wat de hoofdgedachte in een informatietekst is (het belangrijkste wat verteld wordt over het onderwerp, in één zin). Om de hoofdgedachte te bepalen is het dus belangrijk dat je eerst goed nadenkt over het onderwerp.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Laat de leerlingen de tekst lezen.

Opdracht 2 Laat de leerlingen verwoorden op welke manieren je het best de hoofdgedachte uit een tekst kunt halen (belangrijke woorden of stukken in de tekst arceren of onderstrepen). De leerlingen geven daarna aan welke van de gegeven zinnen de hoofdgedachte weergeeft.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven per alinea in één zin het belangrijkste op.

Opdracht 4 De leerlingen beantwoorden vragen door informatie op te zoeken in de tabel.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven tegenstellingen op, maken een woordparaplu van het woord *de observatie* en schrijven de betekenis van een zin uit de tekst op.

Opdracht 6 De leerlingen maken een tekening op schaal met informatie uit de tabel.

5

Reflectie

- Vul samen de woordspin *het zonnestelsel* (uit de Introductie) nog verder aan met gelezen informatie uit de tekst van deze les. Vraag wat de leerlingen nog moeilijk vinden aan samenvatten van een tekst en laat elkaar tips daarvoor geven.

Leren woorden te leren

Een onbekend woord?

Deze tip is een herhaling. Pas de stap van vervoeging, verbuiging en woordgroep naar trefwoord nog eens toe bij deze woorden in de tekst:

- (regel 2) *verdiep* (deel van een woordgroep → woordenboekvorm: zich verdiepen in → zoeken op trefwoord: *verdiepen*);
- (regel 3) *observaties* (meervoud → trefwoord is enkelvoud: *observatie*);
- (regel 1) *opwindende* (verbuiging → onverbogen vorm: *opwindend*);
- (laatste regel onder 'Supersnel') *spant* (deel van een woordgroep → woordenboekvorm: *de kroon spannen* → zoeken op internet op kernwoord: *kroon*).

Transfer Woordleerstrategieën

Leren woorden te leren

Zorg voor toepassing van het geleerde bij andere vakken. Zet de stappen om de betekenis af te leiden op het digibord bij de bespreking van een zaakvaktekst. Laat de leerlingen regelmatig hardop denkend de stappen zetten om de betekenis af te leiden van moeilijke woorden in de zaakvaktekst. Lukt het niet om de betekenis af te leiden, laat dan zeggen op welk trefwoord het moeilijke woord of de woordgroep opgezocht kan worden. Verwijs naar de tip in les 3 van dit hoofdstuk. Zoek interactief het trefwoord op in een digitaal woordenboek. Verwoord wat je doet (modeling). Laat moeilijke woorden bij Mijn pittige woorden opschrijven.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Lees met de leerlingen de twee introductiezinnen van de tekst. Bespreek de vijf doelwoorden die daarin staan. Leg ook het begrip *op schaal* uit en vertel hoe de gegevens in de tabel het best gelezen kunnen worden.

Opdracht 3

Leerwerkschrift Maat, NT2 en Dyslexie

Controleer of de leerlingen de instructie bij deze opdracht goed begrepen hebben.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat deze leerlingen nog twee vragen bedenken waarvan de informatie in de tabel op te zoeken is.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 5

Ieder leest de vragen en denkt na over de antwoorden. Leerling 1 leest dan de eerste vraag en zegt het antwoord. Leerling 2 controleert. Dan wisselen ze van rol tot alle vragen besproken zijn. Ieder maakt dan de opdracht. Ze ruilen van leerwerkschrift en letten bij het nakijken vooral op de goede schrijfwijze van de woorden.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 1, 3, 4 en 5.

Combinatiegroep

Startupopdracht combinatiegroep

De leerlingen bedenken vragen voor een radio-interview met André Kuipers.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen gebruiken de vragen als leidraad om hun eigen ruimtevlucht te beschrijven.

Leerdoelen

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.

Lezen

- De leerling leert de hoofdgedachte uit een informatieve tekst halen.
- De leerling leert een tekst samenvatten.
- De leerling leert informatie opzoeken in een tabel.

Lesvoorbereiding

- Zet les 4 klaar op het digibord.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Schooltaalwoorden

- logisch
- de luchtstrooming
- naarmate
- onderstaand
- op den duur
- op zijn minst
- de spanning
- uitzetten (groter worden)
- verdampen
- verplaatsen

Hoofdstuk 10 Les 4

Woordenschat

Lezen

In de zomer verdampt veel water. Daardoor ontstaan er op den duur stapelwolkjes. Door de luchtstrooming in die wolken ontstaat elektrische elektriciteit. De spanning kan oplopen tot een paar miljoen volt. Wanneer de spanning ontlaadt naar de aarde toe, dan zie je bliksemin. Een bliksemschicht is op zijn minst vijf keer faster dan de zon en zorgt ervoor dat de lucht in de omgeving vibreert. Dat hoort je als een knal. Licht en geluid hebben tijd nodig om bij je te komen. In 1 seconde verplaatst geluid zich 330 meter. Het licht kan in die tijd 7,5 keer een rondje om de aarde afleggen. Logisch dus, dat het licht van de bliksemschicht je eerder bereikt dan het geluid van de knal. Daarom zie je bliksemin voor je het horen voelt. Dit is de reden waarom je de bliksemin hoort.

Maak een woordspil met het woord onweer.

Bedenk ten minste vijf dingen die je er mee.

1. Lees de tekst Onweer.

Ondersteun de belangrijkste woorden.

2. Beantwoord de vragen.

Mondre antwoorden mogelijk.

1. Wat weet je nu meer over het onweer? Vul met een andere kleur de woorden bij op kaart 1 aan.

2. Zoek het antwoord op in de tabel.

Als je de bliksemschicht ziet en je hoort het geluid na 9 seconden, dan is het onweer 3 kilometer weg.

3. Maak een korte samenvatting van de tekst.

4. Wat is het tegengestelde?

Kies uit: spanning | benenstaand | krampen | onlogisch | op zijn minst | wat

op zijn minst: onlogisch, krampen, wat

benenstaand: onlogisch, krampen, wat

onlogisch: onlogisch, krampen, wat

krampen: onlogisch, krampen, wat

op zijn minst: onlogisch, krampen, wat

5. Wat is het tegengestelde?

Kies uit: de spanning | de ster | de luchtstrooming | de stofwisseling | de spanning

1. Beweging van lucht van de ene naar de andere plaats. de luchtstrooming

2. De elektrische stroom. de spanning

3. Een donkere gans in de ruimte. de stofwisseling

4. Afzonderlijk ding waar er meer van zijn. de spanning

5. Een groot hemellichaam van lichtgevend gas. de ster

6. Planetenstelsel bestaande uit zon en hemellichamen. de spanning

6. Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je gevoeld?

LEERWERKSCHRIFT blz. 51 – 52 – 53. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 10 Les 4

Woordenschat

Lezen

In de zomer verdampt veel water. Daardoor komen er op den duur stapelwolkjes in de lucht. Door de luchtstrooming in die wolken ontstaat elektrische elektriciteit. De spanning neemt daarbij toe. Wanneer de spanning uitloopt naar de aarde toe, dan zie je bliksemin. Een bliksemschicht is op zijn minst vijf keer faster dan de zon. Licht en geluid hebben tijd nodig om bij je te komen. In 1 seconde verplaatst geluid zich 330 meter. Het licht kan in die tijd 7,5 keer om de aarde heen. Het is dus logisch dat het licht van de bliksemschicht eerder bij je dan de knal.

Maak een woordspil met het woord onweer.

Bedenk ten minste vijf dingen die je er mee.

1. Maak een woordspil met het woord onweer.

Bedenk ten minste vijf dingen die je er mee.

2. Lees de tekst Onweer.

Ondersteun de belangrijkste woorden.

3. Beantwoord de vragen.

Mondre antwoorden mogelijk.

1. Wat weet je nu meer over het onweer? Vul met een andere kleur de woorden bij op kaart 1 aan.

2. Kies de zinnen die de tekst goed samenvatten.

○ Bij onweer komen licht en geluid na elkaar.

○ In de zomer verdampt veel water.

● Onweer ontstaat door elektrische spanning.

3. Zoek het antwoord op in de tabel.

Je ziet bliksemin en hoort na 9 seconden het geluid, dan is het onweer 3 kilometer weg.

4. Welk woord past in de zin?

Kies uit: verdampen | onderstaand | benenstaand | luchtstrooming | spannings | buithangen | naarmate

1. Het sportveld ligt aan de ... van ons dorp. naarmate

2. Die hitte laat het water in de bak snel ... verdampen

3. Dit is het mooiste ... van alle boeken die ik heb. spannings

4. Lees ... bericht maar eerst, dan weet je alles. onderstaand

5. ... mijn verjaardag nadert, hoe meer mensen ik krijg. benenstaand

6. Die papaver is door zijn brutale gedraging ... buithangen

7. Die ... zorgt ervoor dat de lucht beweegt. luchtstrooming

5. Wat is het tegengestelde?

Kies een bij.

op zijn minst: onlogisch, krampen, wat

logisch: onlogisch, krampen, wat

op den duur: onlogisch, krampen, wat

uitzetten: onlogisch, krampen, wat

verplaatsen: onlogisch, krampen, wat

opgevoerd: onlogisch, krampen, wat

6. Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je gevoeld?

1. Welk woord hoort bij het plaatje?

Kies uit: de stofwisseling | de stroomkring | de spanning | de ster

1. de ster

2. de spanning

3. de stofwisseling

4. de stroomkring

2. Ben jij bang voor onweer? Leg uit waarom wel of niet.

Mondre antwoorden mogelijk.

3. Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je gevoeld?

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 51 – 52 – 53 – 54. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5 Introductie

- Vraag de leerlingen of zij wel eens naar het weerbericht kijken op de televisie. Wat vertelt een weerman/-vrouw zoal? Laat een leerling het weer van vandaag beschrijven.
- Vertel dat ze in deze les een tekst gaan lezen over het ontstaan van onweer. Wie kan al iets vertellen over onweer?
- Ga naar het digibord en bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Bekijk de leestekst samen met de leerlingen.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35 Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen activeren de voorkennis door een woordspin over *het onweer* te maken.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met één woord minder.

Opdracht 2 De leerlingen lezen de tekst en onderstrepen de belangrijkste woorden.

Opdracht 3 De leerlingen vullen de woordspin van opdracht 1 aan. Ze zoeken het antwoord op de vraag op in een tabel en vatten de tekst samen.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met keuze- en invulvragen.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven het passende doelwoord in de contextzin.

Maat De leerlingen kiezen het goede woord bij de zin en schrijven dit in de puzzel.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven van vijf doelwoorden het tegengestelde op.

Maat De leerlingen verbinden het doelwoord met het tegengestelde.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven het juiste doelwoord achter de omschrijving.

Maat De leerlingen schrijven het passende doelwoord bij de afbeelding.

Opdracht 7 De leerlingen schrijven op of ze bang zijn voor onweer en geven aan waarom.

5 Reflectie

- Bespreek opdracht 3. Wijs erop dat door het onderstrepen van de belangrijkste woorden een samenvatting van de leestekst is ontstaan.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Transfer

Oriënterend en intensief lezen

Activeer de voorkennis: 'Weten jullie nog hoe je oriënterend moet lezen?' (Je bekijkt opmaak, afbeelding(en), titel, vetgedrukte woorden of zinnen van de tekst.) Waarom doe je dat ook alweer? (Om al veel over de tekst te weten te komen, zoals de tekstsoort, de doelgroep, de schrijver eventueel en het doel van de tekst.) Herhaal wat er in de tip staat: je leest oriënterend om snel te weten of je iets aan de tekst hebt, bijvoorbeeld als je informatie verzamelt voor een werkstuk. Vraag of er andere situaties zijn waarin de leerlingen oriënterend lezen. Help ze op weg door te vragen hoe ze een boek kunnen kiezen in de bibliotheek. Gebruiken ze daarvoor ook oriënterend lezen? Hoe dan? (Oriënterend lezen: titel en omslag bekijken, achterkant/flap lezen, eventueel het begin van het verhaal en nog wat alinea's halverwege.)

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat de leerlingen de doelwoorden van les 3 nog een keer bekijken. Lees samen de tekst en bespreek de blauwe woorden. Laat moeilijke doelwoorden opschrijven bij Mijn pittige woorden.

Opdracht 3

Leerwerkschrift Maat

Laat een taalsterke en Maat-leerling de vragen samen maken. Instrueer de taalsterke leerling om vooral bij het zoeken naar de belangrijke woorden te coachen en te laten verwoorden hoe de leerling het opzoeken in de tabel aanpakt.

Dyslexie

Laat de tekst langzaam door een taalsterke leerling voorlezen, terwijl de dyslectische leerling meeleest. Die noemt daarna vijf woorden die hij belangrijk vindt en onderstreept deze. Daarna wordt de tekst nog een keer voorgelezen en worden nog vijf woorden toegevoegd. Laat de rest van deze opdracht ook mondeling uitvoeren.

Opdracht 4 en 6

Leerwerkschrift Maat, NT2 en Dyslexie

Geef de leerlingen na het opschrijven van de nieuwe woorden direct feedback op de schrijfwijze ervan.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 1 en 3

De leerlingen noemen in een vlot tempo (één minuut) om de beurt een woord dat ze in de woordspin kunnen invullen. Daarna vullen ze hun woordspin in. Dan lezen ze samen de tekst en noemen dan om de beurt weer nieuwe woorden om de woordspin verder aan te vullen. Ieder schrijft ze op, de leerwerkschriften worden geruild. Zijn alle woorden goed geschreven?

Compactroute

Opdracht 1, 2 en 4.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

Leerdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt woorden uit les 1, 3 en 4.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Woordenschat of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Woordenschat

Ontwerpend en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 3 van project 5.

Hoofdstuk 10 Les 5

Woordenschat

Dit kan ik nog
= ik herhaal de woorden uit
blok 3.

Dit kan ik nu
= ik herhaal woorden uit
les 1, 3 en 4.

pit
stop

Dit kan ik nog

- Kijk naar de plaatjes. Welk woord past in de zin?

Kies uit: lava | contactens | bloeduitstorting | werelddeel | steengroeve | krater | oogwit

- Ik ben een contactens kwijgeraakt.
- Zand en grind worden uit een steengroeve gehaald.
- In 1979 spuwde de Vesuvius lava uit.
- Zij heeft een rode plek in het oogwit.
- Een ander woord voor blauwe plek is bloeduitstorting.

- Wat hoort bij de figuurlijk gebruikte zinnen?

Teken een lijn.

Let op: je houdt twee antwoorden over.

er niet mee zitten	iets verkeerd gedaan hebben
het is in rook opgegaan	iets geen probleem vinden
op iemand vallen	bepalen waar je bent
je gezicht verliezen	in actie komen
iets op je geweten hebben	plotseling weg zijn
	een slechte indruk maken
	iemand erg leuk vinden

54

- Welk woord hoort in de zin?

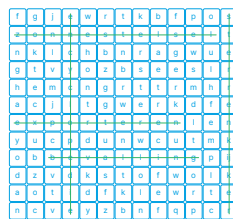
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: lichaamsbouw | afvragen | beschaafd | verwachting | waarden | vallende ster | telescoop

- Soms kun je 's nachts een vallende ster zien.
- Hebben de kinderen dezelfde lichaamsbouw?
- De juf kon mijn eerlijkheid waarden.
- De verwachting is dat het morgen gaat regenen.
- Je kunt je afvragen of een paraplu handiger is dan een regenpak.

Dit kan ik nu

- Zoek de antwoorden in de puzzel. Kijk → van links naar rechts en ↓ van boven naar beneden.

- Boek waarin je informatie kunt opzoeken. encyclopedie
- Producten verkopen aan het buitenland. exporteren
- De zon en alle planeten eromheen. zonnestelsel
- Een vrouw krijgt dan een kind, een dier krijgt een jong. bevaling
- Een grote verrekijker, waarmee je naar de sterren kijkt. sterrenkijker

55

- Wat hoort bij elkaar?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: mijn handen juken | de kroon spannen | toenemen | zich ergens in verdiepen | het onheil | opgewonden zijn | de observatie

- Ik kan niet wachten om het cadeau uit te mogen pakken. mijn handen juken
- De agent zorgt dat hij hierover meer te weten komt. zich ergens in verdiepen
- Dit overtreft werkelijk al mijn verwachtingen. de kroon spannen
- De oppasser kijkt goed en aandachtig naar het gedrag van de aap. de observatie
- De deelnemers aan de quiz zijn druk en zenuwachtig. opgewonden zijn

- Wat betekent hetzelfde?

Onderstreep het goede antwoord.

- uitzetten groeien | groter worden
- verdampten in stoom veranderen | opwarmen
- verplaatsen anders gaan doen | ergens anders naartoe gaan
- op zijn minst niet minder dan | weinig hebben
- op den duur lang duren | na enige tijd

56

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 54 – 55 – 56 / blz. 55 – 56 – 57. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Vraag de leerlingen of zij nog weten welke basisrechten voor kinderen zijn vastgelegd door UNICEF en de Verenigde Naties (onderwijs, spelen, veiligheid).
- Vraag of ze nog weten waarover Karel en Youssef hun presentatie in blok 3 hebben gehouden (kinderarbeid).
- Kunnen de leerlingen in dat verband de uitdrukkingen *eraan te pas komen* en *iets op je geweten hebben* uit blok 3 uitleggen?
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de test Woordenschat over de woorden uit blok 3 en uit dit hoofdstuk.
- Bespreek de opdrachten met de leerlingen. Ga niet in op de inhoud.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen vullen met behulp van afbeeldingen de goede woorden in de zinnen in.

Opdracht 2 De leerlingen verbinden de goede betekenis met figuurlijk gebruikte zinnen.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven het passende doelwoord in de zin.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen zoeken doelwoorden in een woordzoeker en schrijven deze achter de omschrijving.

Opdracht 2 De leerlingen schrijven de goede leeswoorden achter de zinnen.

Opdracht 3 De leerlingen onderstrepen het goede synoniem van het gegeven doelwoord.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Woordenschat. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze inzicht krijgen in hun vorderingen.

Extra instructie / differentiatie

Woordenschat Pitstop

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen meer tijd.
Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

H10 Les 6

Taal verkennen

Leerdoel

Taal verkennen

- De leerling leert woorden opzoeken in het woordenboek.

Lesvoorbereiding

- Zet les 6 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- woordenboek
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 10

Les 6

Taal verkennen

- Ik leer woorden opzoeken in het (digitaal) woordenboek.

Opzoeken in een (digitaal) woordenboek

- In een (digitaal) woordenboek kun je woorden opzoeken op **trefwoord**:
- bij werkwoorden is dat de woordenboekvorm
- bij zelfstandige naamwoorden is dat het enkelvoud
- bij bijvoeglijke naamwoorden is dat de onverbuide vorm (zonder -e)
- bij woordgroepen is dat het kernwoord: het belangrijkste woord.

In een papieren woordenboek staan de trefwoorden op alfabetische volgorde. Het digitale woordenboek heeft een zoekfunctie waar je het trefwoord kunt intypen.

In een woordenboek vind je:

- de betekenis van een woord, spreekwoord, uitdrukking, gezegde en afkorting, vaak met voorbeeldzin
- de schrijfwijze van het woord
- bij zelfstandige naamwoorden: het meervoud en het kleinletterwoord. Het lidwoord staat er vaak bij, anders wordt het aangegeven: m / v = de; o = het
- bij werkwoorden: de verleden tijd enkelvoud en *is/heeft* = het voltooid deelwoord van die woordenboekvorm
- soms ook de uitspraak van het woord en waarop de klemtoon ligt.

Veel woorden hebben meer dan één betekenis. Kies de betekenis die het beste past.

opzoeken	woordenboekvorm	betekenis	kies de goede betekenis
Ik geef me op voor dansies.	opgeven	1 aanmelden 2 ergens mee ophouden	meld me aan

1 Bekijk het uitlegblokje.

2 Op welk trefwoord zoek je het woord op? Onderstreep het goede antwoord.

- 1 het verdampde water verdampen | verdampt
- 2 de hemellichamen hemellichaam | het hemellichaam
- 3 is toegenomen toegenomen | toenemen
- 4 de observaties observatie | observeren

57

- 5 jij verplaatst verplaatsen | verplaatst
- 6 zij baarde baarde | baren
- 7 ik ga mijn gang gang | gaan
- 8 dit is op zijn lijf geschreven lijf | schrijven
- 9 in de loop der tijd loop | tijd
- 10 de vulle was buiten hangen was | hangen

3 Welke woordenboekvorm hoort bij het werkwoord in de zin? Onderstreep het goede antwoord.

- 1 Wij geven veel geld uit op onze vakantie. geven | uitgeven
- 2 De hevige onweersbui barst los. barsten | opbarsten
- 3 Zij stoot zich twee keer aan die steen. aanstoten | stoten
- 4 Mijn meester keurt al mijn antwoorden goed. goedkeuren | keuren
- 5 Wij nodigen jullie uit voor een kopje koffie. nodigen | uitnodigen
- 6 De visser trekt stevig aan het net. aantrekken | trekken
- 7 Het gewicht van die boeken valt mij erg mee. meevalen | vallen

4 Welke betekenis past het best bij het blauwe woord in de zin? Onderstreep het goede antwoord.

- 1 Deze gebieden hebben schade door de bosbranden. bevelen | streken
- 2 De spanning tijdens het gesprek loopt hoog op. elektrische stroom | gevoel van opwind
- 3 Mijn broer moet de televisie uitzetten. groter worden | uitdoen
- 4 Zij is de ster van de show. hemellichaam | uitblinken

58

5 Op welk trefwoord zoek je de uitdrukking op? Vul het trefwoord in.

- 1 Er komt een ijk uit de kast. Ik zoek op het trefwoord: ijk
- 2 Er schuilt een addertje onder het gras. Ik zoek op het trefwoord: adder
- 3 Hij is haar oogappetje. Ik zoek op het trefwoord: oogappel
- 4 Het is vechten tegen de bierkaai. bierkaai
- 5 Hij jaagt haar op de kast. kast

6 Welke uitdrukkingen vind je in het woordenboek bij het trefwoord kat? Kies de goede antwoorden.

- ☒ een kat in de zak kopen
- ☐ kattenkwaad uithalen
- ☒ een kat in het bakkie
- ☒ de kat op het spek binden
- ☒ maak dat de kat wijst

7 Welke uitdrukkingen staan in het woordenboek bij het trefwoord hand? Schrijf de uitdrukkingen op.

- 2 Welke uitdrukkingen kende je niet? Schrijf die in je lijst 'Pittige woorden' met de betekenis erbij.

Meerdere antwoorden mogelijk.

59

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 57 – 58 – 59 / blz. 58 – 59 – 60. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

15

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Laat de leerlingen het alfabet opzeggen.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Bespreek het belang van dingen ordenen/op volgorde zetten.

Opdracht 1 Bespreek het uitlegblok over het gebruik van een woordenboek.

Opdracht 2 Onderstreep samen de juiste antwoorden en laat de leerlingen steeds zeggen of het om een werkwoord gaat of een zelfstandig naamwoord.

- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 3 De leerlingen onderstrepen de juiste woordenboekvorm bij scheidbare werkwoorden.

Opdracht 4 De leerlingen onderstrepen het passende woord bij het blauwe woord in de zin.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven het trefwoord op van de gegeven zinnen.

Opdracht 6 De leerlingen zoeken in het woordenboek op welke uitdrukkingen ze bij het trefwoord *kat* vinden.

Opdracht 7 De leerlingen zoeken in het woordenboek op welke uitdrukkingen ze bij het trefwoord *hond* vinden. Ze schrijven de uitdrukkingen die ze niet kennen op bij Mijn pittige woorden.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Observeer of de leerlingen nog problemen met het alfabetiseren hebben.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat de leerlingen het alfabet een paar keer opzeggen en daarna op een blaadje schrijven, als hulpmiddel bij de opdrachten van de les.

Opdracht 3

Leerwerkschrift Maat, NT2 en Dyslexie

Doe de opdracht mondeling en in twee delen. Laat eerst in alle zinnen (de twee stukken van) het (scheidbare) werkwoord noemen en begeleid daarna het kiezen van de woordenboekvorm.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat de leerlingen het woord in het woordenboek opzoeken en onderzoeken of er nog een derde betekenis te geven is voor het woord.

Compactroute

Lezen theorie, opdracht 1, 4 en 5.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen schrijven kijkwoorden bij de foto's en kleuren de eerste drie letters als oriëntatie op het alfabetiseren.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen schrijven van de acht woorden uit de startopdracht de woordenboekvorm op en oefenen het alfabetiseren.

Leerdoel

Taal verkennen

- De leerling oefent het opzoeken van woorden in het woordenboek.

Lesvoorbereiding

- Zet les 7 klaar op het digibord.
- Preteaching:* zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- woordenboek

Hoofdstuk 10

Les 7

Taal verkennen

- Ik oefen het opzoeken van woorden in het woordenboek.

1 Op welk trefwoord zoek je het vetgedrukte woord op in het woordenboek?

- Hij reed in zijn nieuwe auto naar zijn werk. rijden
- De foto's zijn allemaal gelukt. foto
- Ik stuurde net nog een e-mail naar die klant. sturen
- Heeft u nog drie exemplaren van dat boek? exemplaar
- Nederland exporteert veel kaas. exporteren
- Die meiden hebben de hele les gegiebeld. giebelen

2 Onderstreep het werkwoord in de zin en schrijf dan de woordenboekvorm op.

- Loop maar even een straatje om. omlopen
- Hij laet een hoop rommel achter. achterlaten
- Zet de radio nu maar uit. uitschakelen
- Zij nemen geen werk meer aan. aannemen
- Jij haat mij echt niet meer over. overhalen

3 Zoek het vetgedrukte trefwoord in het woordenboek op.

- Ik kan me er geen voorstelling van maken. dat wat je je voorstelt
- Ik zou die sprong nooit wagen. durven
- Ik moet nog een aardig eindje lopen. behoorlijk
- Ik merk net dat ons brood op is. zjuist
- Ik geniet volop van de natuur in dat gebied. de streek

60

4 Bedenk het trefwoord en zoek het woord in het woordenboek op. Vul twee betekenissen in.

Let goed op de woordenboekvorm.

opzoeken	betekenis 1	betekenis 2
de kijkers	<u>de verrukker</u>	<u>iemand die kijkt</u>
het blaadje	<u>het tijdschrift</u>	<u>groen deel aan een tak</u>
de stof	<u>kleine droge deeltjes</u>	<u>het materiaal</u>
bevat	<u>van een kind of jong</u>	<u>naar de zin hebben</u>
het recht	<u>de rechtspraak</u>	<u>niet gebogen</u>

5 Kies de juiste betekenis.

- Bekijk het stukje woordenboek met het trefwoord lopen.
- Lees de zinnen en kijk naar wat onderstreept is.
- Schrijf de woordenboekvorm erachter.
- Zoek de betekenis op. Schrijf die erachter.

lo-pen (liep, heeft, is gelopen)

1 zich door middel van de benen of poten voortbewegen; - gaan: iem. in de weg lopen hinderen; voor gek lopen een mal figuur slaan; niet over zich heen laten lopen zich niet gauw naar de wens van anderen voegen 2 zich begaven, zich verwijderen: loop naar de maan; college lopen de colleges bijwonen 3 (van zaken) zich voortbewegen, voortbewogen worden: het horloge loopt; die auto loopt 7 op 12; de zaak loopt germaend onwelkelt zich gunstig 4 vloeten, stromen: de tranen lopen haar over de wangen 8 zich verplaatsen zonder dat van een plaats eigenlijk sprake is: in, door elkaar lopen in elkaar overgaan, moeilijk te scheiden zijn; het loopt tegen de avond is bijna avond 4 (voortduren; aan de gang zijn: de lezing loopt 20 jaar: lopen te zingen voortdurend zingen 7 zich onttrekken; - liggen: twee evenwijdig lopende lijnen 8 zich ontwikkelen: de zin loopt niet te grammaticaal niet in orde 9 blootgesteld zijn aan: gevaar lopen 10 in de Ziektewet lopen een uitkering ontvangen op grond van deze wet

zin	woordenboekvorm	betekenis
1 die tranen <u>lopen</u> over haar wangen.	<u>lopen</u>	<u>vloeten / gaan</u>
2 <u>Loop</u> ik in de weg?	<u>in de weg lopen</u>	<u>hinderen</u>
3 Ik <u>laet</u> niet over me heen <u>lopen</u> !	<u>laten lopen</u>	<u>niet niet gauw naar de</u>
4 Het contract <u>loopt</u> tien jaar.	<u>lopen</u>	<u>voortduren aan de gang zijn</u>
5 <u>Loop</u> ik voor gek?	<u>voor gek lopen</u>	<u>een mal figuur slaan</u>

61

6 Zeg het anders.

- Kies drie zinnen van opdracht 5.
- Hoe kun je dit anders zeggen? Schrijf de zinnen op met andere woorden, maar dezelfde betekenis. Gebruik voor elke zin de betekenis die je hebt opgeschreven bij opdracht 5.

7 Zoek vier woorden in het woordenboek op met ten minste twee betekenissen.

Schrijf zinnen waarin die woorden met die verschillende betekenissen voorkomen.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je geoeft?

62

LEERWERKSCHRIFT blz. 60 – 61 – 62. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 10

Les 7

Taal verkennen

- Ik oefen het opzoeken van woorden in het (digitaal) woordenboek.

1 Welke woordenboekvorm hoort bij het vetgedrukte woord in de zin?

Teken een lijn.

- Hij reed in een nieuwe auto. foto
- De foto's zijn allemaal gelukt. exporteren
- Ik stuurde een e-mail naar die klant. rijden
- Ik koop drie exemplaren van dat boek. giebelen
- Nederland exporteert veel kaas. exemplaar
- Die meiden hebben de hele les gegiebeld. sturen

2 Onderstreep het werkwoord in de zin en schrijf dan de woordenboekvorm op.

Voorbeeld: Loop maar even een straatje om. omlopen

- Hij laet een hoop rommel achter. achterlaten
- Zet de radio nu maar uit. uitschakelen
- Zij nemen geen werk meer aan. aannemen
- Jij haat mij echt niet meer over. overhalen

61

3 Welke betekenis past bij het vetgedrukte woord?

Onderstreep het goede antwoord.

- Ik kijk naar de voorstelling. de uitvoering | zich voorstellen
- Ik zou die sprong nooit wagen. de auto | durven
- Ik schenk mijn koffie in de beker. mak om uit te drinken | prijs bij een wedstrijd
- Ik geef het bot aan mijn hond. het been | niet scherp
- Hij is een grote ster op het podium. beroeend persoon | hemellichaam

4 Welke betekenis past ook bij het woord?

Zoek het woord op in het woordenboek.

opzoeken	betekenis 1	betekenis 2
kijker	de verrekijker	<u>iemand die kijkt</u>
blad	het tijdschrift	<u>groen deel aan een tak</u>
stof	droge deeltjes	<u>het materiaal</u>
bevalen	van een kind of jong	<u>naar de zin hebben</u>
recht	de rechtspraak	<u>niet gebogen</u>

5 Zet de woorden in de alfabetische volgorde.

- groot
- boek
- dorp
- bank
- kamer
- graan
- schaal
- winkel
- lopen

6 Vul de woorden op de goede plaats in het alfabetische rijtje in.

- Kies uit: Rusland | Nederland | Denemarken
Amerika - Denemarken - Frankrijk - Nederland - Rusland
- Kies uit: amandel - afwas - april
afwas - album - amandel - april - arbeid
- Kies uit: bankier | bakker | barkeeper
badmeester - bakker - barkeeper - bakker - barkeeper

7 Zoek twee betekenissen van het woord piek op in het woordenboek.

Bedenk een verhaaltje waarin dat woord met beide betekenissen voorkomt.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je geoeft?

63

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 61 – 62 – 63. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Vraag de leerlingen of ze nog weten hoe ze de woordenboekvorm van een woord moeten maken. (zelfstandig naamwoord enkelvoud en zonder lidwoord; woordenboekvorm)
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen schrijven de goede woordenboekvorm op van zelfstandige naamwoorden en werkwoorden.

Maat De leerlingen verbinden de goede woordenboekvorm met gegeven woorden.

Opdracht 2 De leerlingen onderstrepen de beide delen van het scheidbare werkwoord in de zin en schrijven de woordenboekvorm erachter.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met een voorbeeld en een zin minder.

Opdracht 3 De leerlingen zoeken het vetgedrukte woord op in het woordenboek en schrijven de betekenis op.

Maat De leerlingen onderstrepen de juiste betekenis van de vetgedrukte woorden.

Opdracht 4 De leerlingen zoeken in het woordenboek betekenissen bij een woord en kiezen uit de verklaringen er twee uit om te noteren.

Maat Vergelijkbaar met Basis; de enkelvoudvorm en de eerste betekenis zijn gegeven.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven verschillende woordenboekvormen en dus betekenissen op van het woord *lopen*.

Maat De leerlingen zetten de woorden met oplopende cijfers in alfabetische volgorde.

Opdracht 6 De leerlingen herschrijven drie zinnen van opdracht 5 met andere woorden, maar dezelfde betekenis.

Maat De leerlingen schrijven rijtjes gegeven woorden op alfabetische volgorde.

Opdracht 7 De leerlingen zoeken minimaal vier woorden op in het woordenboek met ten minste twee betekenissen en maken zinnen met deze woorden en betekenissen.

Maat De leerlingen maken een verhaal waarin het woord *piek* in twee verschillende betekenissen wordt toegepast.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 4 met behulp van het digibord. Vraag ook naar de gebruikte aanpak voor het opzoeken en lezen van verklaringen in het woordenboek.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat deze leerlingen hun blaadje met het alfabet uit les 6 weer op tafel leggen en bij opdracht 5 en 6 gebruiken.

Opdracht 2

Leerwerkschrift Maat, NT2 en Dyslexie

Geef de leerlingen direct feedback na het onderstrepen van de twee delen. Bespreek de plaats van de delen in de zin en coach bij het vormen van de woordenboekvorm. Laat deze daarna opschrijven en geef weer feedback.

Opdracht 3

Taalsterk

Laat deze leerlingen bij deze opdracht nog twee zinnen erbij bedenken.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Deze opdracht kan in een drietal, waar ook een taalsterke leerling bij zit, gemaakt worden. De taalsterke leerling leest het woord voor. De andere twee leerlingen zoeken ieder het woord op, terwijl de taalsterke leerling coacht. Hij laat beide leerlingen een gevonden betekenis voorlezen en voegt daar eventueel meer betekenissen aan toe. De drie leerlingen overleggen welke betekenis zij nu de beste vinden om op te schrijven.

Transfer

Opzoeken in een (digitaal) woordenboek

Vraag aan de leerlingen wanneer ze een woord opzoeken. (Als ze zelf de betekenis niet kunnen achterhalen.) Vraag of ze de betekenis dan opzoeken in een echt woordenboek of meestal digitaal. Maak duidelijk dat als je het trefwoord niet weet, je de betekenis ook niet kunt opzoeken. 'Wanneer is het bepalen van het trefwoord lastig?' (bij woordgroepen, zoals bij figuurlijk taalgebruik, gezegdes en uitdrukkingen) 'Wat is dan het trefwoord?' (het belangrijkste woord van die woordgroep)

Compactroute

Opdracht 4, 5 en 6.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

H10 Les 8

Schrijven

Leerdoel

Schrijven

- De leerling leert hoe hij een formulier invult.

Lesvoorbereiding

- Zet les 8 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de Start- en afsluitopdracht bij deze les.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 10

Les 8

Schrijven

Ik leer hoe ik een formulier invul.

Bovenaan staat vaak wat het doel is van het formulier. Ook waar je het kunt invullen.

Op het formulier schrijf je netjes en ook vaak in blokletters. Elke letter komt dan in een eigen hokje. De leesbaarheid is belangrijk.

Op het formulier geef je vaak antwoord door kruisjes te zetten. Soms moet je ook een antwoord omcirkelen of iets doorstrepen.

Op het formulier heb je weinig ruimte, dus geef je korte antwoorden.

Boer zoekt hulp

Ons Boerenged

Heeft u zin om te helpen op mijn kinderboerderij? Vul dan dit formulier in en stop het in de oude melkbus bij de voordeur. U hoort dan zo spoedig mogelijk van mij.

Vul uw gegevens in. Schrijf in blokletters.

Voornaam:
Achternaam:
Straat/Huisnummer:
Postcode/Plaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Leeftijd:

Kruis aan.

Op welke dag(en) en tijd(en) wilt u komen helpen?

maandag	9.00-12.00	14.00-17.00
dinsdag	9.00-12.00	14.00-17.00
woensdag	9.00-12.00	14.00-17.00
donderdag	9.00-12.00	14.00-17.00
vrijdag	9.00-12.00	14.00-17.00
zaterdag	9.00-12.00	

Welk werk wilt u het liefst doen?

☐ stallen schoonmaken	☐ op het land werken
☐ dieren verzorgen	☐ geen voorkeur
☐ in de moestuin werken	

Omcirkel uw maat voor het werk-T-shirt. ☐ small - medium - large

Heeft u laarzen? ☐ ja / ☐ nee

Heeft u een werkbroek? ☐ ja / ☐ nee

Hoe komt u naar de boerderij toe? IK KOM OP DE FIETS.

Waarom wilt u graag helpen op de boerderij? IK KAN GOED MET DIEKEN OMGAAN.

Opmerkingen: IK MOET VOOR DONKER THUIS ZIJN, DUS IN DE WINTER.

MAG IK MAAR TOT VIER UUR.

1 Bekijk het formulier. Lees ook de toelichtingen.

Lees het formulier nog niet.

2 Beantwoord de vragen.

1 Dit formulier is gemaakt door boer Alfons. Wat is het doel van dit formulier?

Hulp krijgen bij het werk op de boerderij.

2 Wie kan dit formulier invullen? Iedereen die zin heeft om te helpen, jong of oud.

3 Waar kan boer Alfons dit formulier allemaal uitleiden? Op zijn boerderij, in het dorp.

bij winkels, in alle krantenboeken.

4 Wat denk je dat boer Alfons zal doen als hij een ingevuld formulier terugkrijgt?

De persoon schrijven, opbellen of mailen om verdere afspraken te maken.

3 Lees het formulier.

4 Beantwoord de vragen.

1 Waarom schrijft boer Alfons het formulier in de u-vorm? Het is bedoeld voor mensen van...

alle leeftijden.

2 Waarom wil hij ook graag de leeftijd weten? Dan weet hij beter wat voor werk hij kan...

laten doen.

3 Waarom wil hij voor een T-shirt zorgen? Het T-shirt is roze.

voor de actie Boer zoekt hulp. Het is ook een herinnering aan deze dag.

64

65

5 Lees op het formulier wat Evelien heeft ingevuld.

Beantwoord daarna de vragen.

1 Op welke dagen en tijden wil Evelien komen helpen? woensdag van 14.00-17.00 uur.

zaterdag van 9.00-12.00 uur.

2 Wat bedoelt Evelien met dat zij geen voorkeur heeft? Ze wil wel helpen bij alles wat de...

boer nodig vindt.

3 Is het wel/niet erg dat Evelien vergeet om haar telefoonnummer in te vullen? Leg uit waarom.

Het is wel erg, want nu kan de boer haar niet bellen. Of: Het is niet erg, want haar...

e-mailadres staat er wel, dus de boer kan haar mailen.

6 Heeft boer Alfons een goed formulier gemaakt?

Meerdere antwoorden mogelijk.

1 Boer Alfons kan contact opnemen per brief, telefoon en e-mail. ☐ ja ☐ nee

2 Boer Alfons heeft een formulier gemaakt waar je in blokletters kunt schrijven. ☐ ja ☐ nee

3 Boer Alfons geeft op het formulier veel schrijfruimte. ☐ ja ☐ nee

4 Boer Alfons weet op welke dag(en) de persoon wil helpen en wat hij wil doen. ☐ ja ☐ nee

Maak de zin af.

Ik vind het formulier wel/niet goed, omdat

7 Geef jezelf op voor Boer zoekt hulp.

Vul het formulier in.

Bovenaan staat vaak wat het doel is van het formulier. Ook waar je het kunt invullen.

Op het formulier schrijf je netjes en ook vaak in blokletters. Elke letter komt dan in een eigen hokje. De leesbaarheid is belangrijk.

Op het formulier geef je vaak antwoord door kruisjes te zetten. Soms moet je ook een antwoord omcirkelen of iets doorstrepen.

Op het formulier heb je weinig ruimte, dus geef je korte antwoorden.

Boer zoekt hulp

Ons Boerenged

Heeft u zin om te helpen op mijn kinderboerderij? Vul dan dit formulier in en stop het in de oude melkbus bij de voordeur. U hoort dan zo spoedig mogelijk van mij.

Vul uw gegevens in. Schrijf in blokletters.

Voornaam:
Achternaam:
Straat/Huisnummer:
Postcode/Plaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Leeftijd:

Kruis aan.

Op welke dag(en) en tijd(en) wilt u komen helpen?

maandag	9.00-12.00	14.00-17.00
dinsdag	9.00-12.00	14.00-17.00
woensdag	9.00-12.00	14.00-17.00
donderdag	9.00-12.00	14.00-17.00
vrijdag	9.00-12.00	14.00-17.00
zaterdag	9.00-12.00	

Welk werk wilt u het liefst doen?

☐ stallen schoonmaken	☐ op het land werken
☐ dieren verzorgen	☐ geen voorkeur
☐ in de moestuin werken	

Omcirkel uw maat voor het werk-T-shirt. ☐ small - medium - large

Heeft u laarzen? ☐ ja / ☐ nee

Heeft u een werkbroek? ☐ ja / ☐ nee

Hoe komt u naar de boerderij toe?

Waarom wilt u graag helpen op de boerderij?

Opmerkingen:

66

67

Lesinhoud

10

Introductie

- Bespreek kort nog een keer het verhaal van les 1 en 2. Vraag de leerlingen of zij ook op een boerderij zouden willen helpen en wat ze dan willen en kunnen doen.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Vertel de leerlingen dat ze in deze les daarvoor een formulier gaan invullen.
- Doe de oefening(en) op het digibord. Vraag wat kenmerken zijn van *duidelijk leesbaar*. (grote, duidelijk geschreven (blok)letter, maar ook afstand)
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Bespreek het formulier en lees samen de toelichtingen.

Opdracht 2 Bespreek de oriënterende vragen.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 3 De leerlingen lezen het formulier.

Opdracht 4 De leerlingen interpreteren de ingevulde informatie op het formulier.

Opdracht 5 De leerlingen beantwoorden vragen over wat Evelien heeft ingevuld.

Opdracht 6 De leerlingen geven hun mening door de vragen te beantwoorden met *ja* of *nee*.

Opdracht 7 De leerlingen vullen hun eigen formulier in.

10

Reflectie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Laat eventueel enkele leerlingen die de cheeta-opdracht hebben gemaakt, voorlezen wat zij op het formulier hebben ingevuld.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 3

Leerwerkschrift Maat

Laat deze leerlingen de vragen mondeling beantwoorden. Besteed daarbij veel aandacht aan het goed formuleren van argumenten.

Opdracht 5

NT2

Vraag de leerlingen hoe in hun cultuur, als er heel veel werk te doen is, hulp gevraagd wordt aan andere mensen. Gebeurt dit ook met een formulier?

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 6

Leerling 1 leest de stelling voor. Leerling 2 luistert en wijst op het formulier de plaats aan van wat er bedoeld wordt. Samen bespreken ze of het antwoord op de stelling *ja* of *nee* moet worden. Dan wisselen ze van rol. Ten slotte formuleren ze samen hun mening over het formulier en schrijven die ook op.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen zoeken het goede formulier bij de gegeven omschrijving.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen oefenen het kort formuleren van een doel en opmerkingen op een aanvraagformulier.

Leerdoel

Schrijven

- De leerling oefent het invullen van een formulier.

Lesvoorbereiding

- Zet les 9 klaar op het digibord.
- Maak voor Maat-leerlingen kopieën van het formulier.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 10
Les 9

Schrijven
Ik oefen het invullen van een formulier.

Beestenboel zoekt hulp
Heeft u zin om te helpen op onze kinderboerderij?
Vul dan dit formulier in en stuur het naar:
Dina Donsen
Dierenstraat 78
4567 GG Dierdam
U hoort dan zo spoedig mogelijk van ons.

Vul uw gegevens in. Schrijf in blokletters.

Voornaam: _____
Achternaam: _____
Straat / Huisnummer: _____
Postcode / Plaats: _____
Telefoonnummer: _____
E-mailadres: _____
Leeftijd: _____

Kruis aan.
Op welke dagen(en) en tijden wilt u komen helpen?

☐ maandag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ dinsdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ woensdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ dondag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ vrijdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ zaterdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00

Welk werk wilt u het liefst doen?

☐ de dieren verzorgen	☐ werkroosters maken voor de vrijwilligers
☐ geld inzamelen	☐ geen voorkeur
☐ mensen rondleiden	☐ anders, nl. _____

Omkeert hoe vaak u onze kinderboerderij bezoekt.
elke dag / elke week / elke maand / één keer per jaar / nooit

Zet een streep door de schoolvakanties waarin u niet kunt komen helpen.
voorjaarsvakantie / meivakantie / zomervakantie / herfstvakantie / kerstvakantie

Hoe komt u naar de kinderboerderij toe?

Heeft u ideeën voor onze boerderij?
_____ Opmerkingen?

1 Lees het formulier.

2 Beantwoord de vragen.

1 Wat voor soort formulier is het? aanmeldingsformulier

2 Voor wie is het formulier bedoeld? voor mensen die willen helpen op de kinderboerderij

3 Vul jouw gegevens in. Schrijf in blokletters.
Denk eerst goed na. Op een formulier kun je niet makkelijk verbeteren.
Tip 1: Als je de postcode niet weet, kun je hem opzoeken op internet.
Tip 2: Als je zelf geen e-mailadres hebt, mag je er een tijdelijk verzin.

4 Vul het deel van het formulier in waar je hokjes moet aankruisen.
Je mag meerdere hokjes aankruisen.

5 Maak het formulier verder af.
Denk eerst goed na. Op een formulier kun je niet makkelijk verbeteren.
Dan wordt het meteen minder goed leesbaar.

Doe het zo:

1 Lees wat er in het laatste deel van het formulier staat en omcirkel, streep door en vul in.
2 Schrijf bij Opmerkingen wat je nog belangrijk vindt om te vertellen.

6 Ben je tevreden met je formulier? Waarom wel of niet?
Kijk je formulier na. En let daarbij op het volgende:

1 Heb je alles ingevuld?
2 Heb je in blokletters geschreven?
3 Heb je verder ook duidelijk en leesbaar geschreven?
4 Staan de kruisjes in de goede hokjes?
5 Heb je doorgestreept en omcirkeld wat jij wilde?
6 Zijn alle woorden goed geschreven?

Vul in of je wel of niet tevreden bent en waarom.

Meerdere antwoorden mogelijk

7 Wie zou je graag meenemen als je gaat helpen op de kinderboerderij?
Vul het formulier voor de ander in.

Beestenboel zoekt hulp
Heeft u zin om te helpen op onze kinderboerderij?
Vul dan dit formulier in en stuur het naar:
Dina Donsen
Dierenstraat 78
4567 GG Dierdam
U hoort dan zo spoedig mogelijk van ons.

Vul uw gegevens in. Schrijf in blokletters.

Voornaam: _____
Achternaam: _____
Straat / Huisnummer: _____
Postcode / Plaats: _____
Telefoonnummer: _____
E-mailadres: _____
Leeftijd: _____

Kruis aan.
Op welke dagen(en) en tijden wilt u komen helpen?

☐ maandag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ dinsdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ woensdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ dondag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ vrijdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ zaterdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00

Welk werk wilt u het liefst doen?

☐ de dieren verzorgen	☐ werkroosters maken voor de vrijwilligers
☐ geld inzamelen	☐ geen voorkeur
☐ mensen rondleiden	☐ anders, nl. _____

Omkeert hoe vaak u onze kinderboerderij bezoekt.
elke dag / elke week / elke maand / één keer per jaar / nooit

Zet een streep door de schoolvakanties waarin u niet kunt komen helpen.
voorjaarsvakantie / meivakantie / zomervakantie / herfstvakantie / kerstvakantie

Hoe komt u naar de kinderboerderij toe?

Heeft u ideeën voor onze boerderij?
_____ Opmerkingen:

LEERWERKSCHRIFT blz. 68 – 69 – 70. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Hoofdstuk 10
Les 9

Schrijven
Ik oefen het invullen van een formulier.

Beestenboel zoekt hulp
Heeft u zin om te helpen op onze kinderboerderij?
Vul dan dit formulier in en stuur het naar:
Dina Donsen
Dierenstraat 78
4567 GG Dierdam
U hoort dan zo spoedig mogelijk van ons.

Vul uw gegevens in. Schrijf in blokletters.

Voornaam: _____
Achternaam: _____
Straat / Huisnummer: _____
Postcode / Plaats: _____
Telefoonnummer: _____
E-mailadres: _____
Leeftijd: _____

Kruis aan.
Op welke dagen(en) en tijden wilt u komen helpen?

☐ maandag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ dinsdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ woensdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ dondag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ vrijdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00
☐ zaterdag	☐ 9.00-12.00	☐ 14.00-17.00

Welk werk wilt u het liefst doen?

☐ de dieren verzorgen	☐ werkroosters maken voor de vrijwilligers
☐ geld inzamelen	☐ geen voorkeur
☐ mensen rondleiden	☐ anders, nl. _____

Omkeert hoe vaak u onze kinderboerderij bezoekt.
elke dag / elke week / elke maand / één keer per jaar / nooit

Zet een streep door de schoolvakanties waarin u niet kunt komen helpen.
voorjaarsvakantie / meivakantie / zomervakantie / herfstvakantie / kerstvakantie

Hoe komt u naar de kinderboerderij toe?

Heeft u ideeën voor onze boerderij?
_____ Opmerkingen?

1 Lees het formulier Beestenboel zoekt hulp.

2 Wat voor soort formulier is het?
Kies het goede antwoord.

☐ wedstrijdformulier
☐ bestelformulier
☒ aanmeldingsformulier

3 Vul jouw gegevens in. Schrijf in blokletters.
Denk eerst goed na. Op een formulier kun je niet makkelijk verbeteren.
Tip 1: Als je de postcode niet weet, kun je hem opzoeken op internet.
Tip 2: Als je zelf geen e-mailadres hebt, mag je er een tijdelijk verzin.

4 Ga verder met het deel waar Kruis aan staat.
Je mag meerdere hokjes aankruisen.

1 Kruis aan op welke dagen en tijden jij wilt komen helpen.
2 Kruis aan welk werk jij wilt doen.

5 Vul het laatste deel van het formulier in.
Denk eerst goed na. Op een formulier kun je niet makkelijk verbeteren.
Dan wordt het meteen minder goed leesbaar.

Doe het zo:

1 Omcirkel hoe vaak jij de kinderboerderij bezoekt.
2 Streep door in welke vakantie(s) jij niet kunt komen helpen.
3 Kruis aan hoe jij naar de kinderboerderij komt.
4 Vul in: een goed idee voor de kinderboerderij.
5 Schrijf bij Opmerkingen wat je nog belangrijk vindt om te vertellen.

6 Ben je tevreden met je formulier? Waarom wel of waarom niet?
Kijk je formulier na. En let daarbij op het volgende:

1 Heb je alles ingevuld?
2 Heb je in blokletters geschreven?
3 Heb je verder ook duidelijk en leesbaar geschreven?
4 Staan de kruisjes in de goede hokjes?
5 Heb je doorgestreept en omcirkeld wat jij wilde?
6 Zijn alle woorden goed geschreven?

Vul in of je wel of niet tevreden bent en waarom.

Meerdere antwoorden mogelijk

7 Wie zou je graag mee willen nemen als je gaat helpen op de kinderboerderij?
Vraag een kopie van het formulier en vul het voor de ander in.

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 68 – 69 – 70. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Vraag de leerlingen wie zelf wel eens een formulier ingevuld heeft. Vraag voor welk doel het was, bij wie het ingeleverd moest worden en hoe het eruitzag. Was het lastig om te doen?
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Laat het formulier van deze les zien. Loop samen de onderdelen langs en wijs vooral op de dingen die de leerlingen zelf nog gaan bedenken.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen lezen het formulier.

Opdracht 2 De leerlingen benoemen het soort formulier en voor wie het bedoeld is.

Maat De leerlingen geven aan wat voor soort formulier het is.

Opdracht 3 De leerlingen vullen in blokletters en duidelijk leesbaar hun persoonsgegevens in.

Opdracht 4 De leerlingen kruisen de hokjes aan die voor hen van toepassing zijn.

Maat Vergelijkbaar met Basis; de vragen zijn toegespitst.

Opdracht 5 De leerlingen omcirkelen, onderstrepen en vullen hun keuzes in op het formulier.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met expliciete uitleg.

Opdracht 6 De leerlingen reflecteren op het invullen van hun formulier.

Opdracht 7 De leerlingen vullen het formulier voor een ander in.

5

Reflectie

- Laat enkele leerlingen hun formulier tonen aan de klas. Bespreek de ingevulde formulieren met behulp van het digibord. Besteed aandacht aan de leesbaarheid.
- Besteed ook aandacht aan de taalverzorging en de in de klas besproken spellingcategorieën van de afgelopen weken.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 3

Dyslexie

Controleer of deze leerlingen moeite hebben met het invullen van één letter per hokje.

Opdracht 4 en 5

Leerwerkschrift Maat en NT2

Controleer of de leerlingen de instructie goed begrijpen. Laat deze opdrachten in deelopdrachten uitvoeren. Geef na elk onderdeel meteen feedback.

Opdracht 5

Taalsterk

Laat deze leerlingen nog twee vragen voor het formulier bedenken: één waarbij je het antwoord kunt omcirkelen en één waarbij je iets moet doorstrepen.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 5.

Leerdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt synoniemen en tegenstellingen.
- De leerling herhaalt de trappen van vergelijking.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt het opzoeken van woorden in het woordenboek.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad
Taal verkennen of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- woordenboek
- groeischrift of scoreblad Taal verkennen

Ontwerpend en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 4 van project 5.

Hoofdstuk 10 Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog
• Ik herhaal synoniemen en tegenstellingen.
• Ik herhaal de trappen van vergelijking.

Dit kan ik nu
• Ik herhaal het opzoeken van woorden in een woordenboek.

pit
stop

Dit kan ik nog

- Welk woord hoort bij de zin?**
Schrijf het synoniem achter de zin.
1 Er is een overeenkomst tussen die twee kinderen. de gelijkenis
2 De meester vertelde een spannend verhaal. de onderwijzer
3 Ze ziet er dan heel komisch uit. grappig
4 Heb jij wel eens een schilderij van Jan Steen gezien? het doek
5 Het is erg lawaaiig in de klas als de juf weggaat. luidruchtig

2 Welke zin met een tegengesteld woord hoort bij het woord?

Teken een lijn.

Let op: je houdt twee antwoorden over.

de welvaart	Als ik straf heb moet ik binnen blijven.
beleefd	In sommige landen is de armoede groot.
buiten	De mensen gedragen zich niet allemaal hetzelfde.
spenderen	Tess is haar ring kwijtgeraakt in het zwembad.
netjes	Je kunt je geld beter sparen, hoor, zei haar vader.
	Soms geef ik dan een brutaal antwoord.
	De juf zegt soms dat ik slordig schrijf.

71

3 Welke trappen van vergelijking zijn niet goed?

Zet daar een kruisje bij. Schrijf de tweede en derde trap van vergelijking goed op.

☐ goed – beter – best	_____	_____
☒ vast – vaster – vastst	<u>vaster</u>	<u>meest vast</u>
☒ weinig – weiniger – weinigt	<u>minder</u>	<u>minst</u>
☐ levendig – levendiger – levendigt	_____	_____
☒ donker – donkerer – donkerst	<u>donkerder</u>	<u>donkerst</u>
☒ boos – bozer – boost	<u>bozer</u>	<u>meest boos</u>
☐ ver – verder – verst	_____	_____

Dit kan ik nu

1 Welk trefwoord hoort bij het woord?

- de illustraties – illustratie
- heeft nagebootst – rubriceren
- de tuinmeubels – tuinmeubel
- werd geproduceerd – produceren
- zij komen binnen – inmensenkomen

2 Welke betekenis past bij het blauwe woord in de zin?

Onderstreep het goede antwoord.

- De portier staat bij de ingang. deur van een auto | amand die bezoekers de weg wijst
- Achter elke zin hoort een punt. leesteken | scherp einde van een naald
- Mijn moeder houdt van taarten bakken. door verwarmen gaar maken | porten
- Wat zit jouw scheiding netjes? einde van een huwelijk | gekamde lijn in de haren
- Wij tonen hem onze paspoorten. aangeven | laten zien

Is het dit?

of ... dit?

72

3 Zoek het op!

- Wat is het verschil tussen het trefwoord loop en lopen? Denk aan de woordsoort.

- Welke uitdrukkingen vind je in het woordenboek bij het trefwoord loop? Schrijf er drie op met de betekenis erachter.

- Neem ze over in je lijst 'Pittige woorden' als je de betekenis niet kende. Schrijf er een voorbeeldin bij.

73

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 71 – 72 – 73. Gebruik het antwoordboek voor de antwoorden.

Lesinhoud

5

Introductie

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Vraag de leerlingen of ze een paar voorbeelden kunnen geven van de trappen van vergelijking (mooi – mooier – mooist).
- Bespreek kort wat de leerlingen deze week geleerd hebben over het opzoeken van woorden in een woordenboek. Controleer of ze weten wat de woordenboekvorm is.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de test Taal verkennen.
- Bespreek de opdrachten met de leerlingen. Ga niet in op de inhoud.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven een synoniem achter de gegeven zinnen.

Opdracht 2 De leerlingen verbinden een tegengesteld woord met gegeven woorden.

Opdracht 3 De leerlingen geven aan welke trappen van vergelijking fout zijn en schrijven die goed op.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven van (scheidbare) werkwoorden en zelfstandig naamwoorden de woordenboekvorm op.

Opdracht 2 De leerlingen onderstrepen de juiste betekenis van het blauwe woord.

Opdracht 3 De leerlingen beantwoorden vragen over de woordenboekvorm van *lopen*.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Taal verkennen. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze inzicht krijgen in hun vorderingen.

Extra instructie / differentiatie

Taal verkennen Pitstop

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen meer tijd.
Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

Toetsweek Signaleringstoetsen

Organisatie

Deze week worden Woordenschat en Taal verkennen van blok 5 getoetst.

- **Op dag 1** worden de signaleringstoetsen afgenomen.
- **Op dag 2** gaan de leerlingen remediëren, herhalen of verrijken.
- **Op dag 3** gaan de leerlingen remediëren, herhalen of verrijken.
- **Op dag 4** worden de controletoeetsen afgenomen.
- **Op dag 5** kan een les Redeneren met Pit of Filosoferen met Pit worden gegeven
Werk je met de projectmap, dan doen de leerlingen stap 5 van het project.

Groeischrift

- Laat de leerlingen deze week de opdrachten in het groeischrift maken.
In het groeischrift houden leerlingen hun groei bij voor alle leerlijnen van Taal.
- Na blok 5 maken de leerlingen de opdrachten voor Spreken en luisteren en Woordenschat.
- Gedurende het hele schooljaar houden ze de gelezen boeken bij in de boekenlijst.
- Ook na het houden van een spreekbeurt vullen de leerlingen het groeischrift in.

Toetsdoelen

Dit kan ik nu

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 5 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen (werk)woorden met een vast voorzetsel herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen woorden opzoeken in het woordenboek.

Dit kan ik nog

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 3 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen zinnen met directe en indirecte rede herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen synoniemen en tegenstellingen herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen de trappen van vergelijking herkennen en gebruiken.

Advies per toetsonderdeel per domein

Dit kan ik nu

Woordenschat: 30 pnt / Taal verkennen: 30 pnt

0 - 18 punten = remediëren

19 - 24 punten = herhalen

25 - 30 punten = verrijken

Dit kan ik nog

Woordenschat: 10 pnt / Taal verkennen: 10 pnt

0 - 6 punten = remediëren met:

- Remedieerbladen blok 3
- Extra Oefenen blok 3

Remediëren Woordenschat

Remedieerbladen

Blok 5, Printblad 1 – 2

Begeleid de leerlingen aan de instructietafel bij het maken van de opdrachten.

Printblad 1

- **Opdracht 1** Lees alle zinnen met nummer voor, terwijl de leerlingen meelezen. Laat dan een zin voorlezen en zeggen welke zin erbij hoort. Vraag uitleg waarom ze bij elkaar horen.
- **Opdracht 2** Laat de woorden bij Kies uit lezen en bespreek indien nodig de betekenis. Lees het verhaal voor met de open plaatsen en laat de leerlingen bijwijzen. Begeleid bij het kiezen.
- **Opdracht 3** Laat eerst de foto's benoemen. Geef bij elk raadsel eventueel de beginletter weg.
- **Opdracht 4** Benadruk dat de leerlingen bedenken waarin steeds het verschil zit.

Printblad 2

- **Opdracht 1** Laat de foto's benoemen en geef beurten om de woorden voor te lezen. Controleer of de instructie begrepen is (het nummer opschrijven).
- **Opdracht 2** Bespreek de woorden bij Kies uit en laat voorspellen wat die met de professor te maken kunnen hebben. Lees het verhaal voor met de open plaatsen en vraag of de voorspellingen kloppen.
- **Opdracht 3** Laat de leerlingen de woorden lezen en daarna elke zin uitbeelden.
- **Opdracht 4** Bespreek meerdere manieren om deze opdracht aan te pakken zodat voorkomen wordt dat een lijn naar het verkeerde woord getrokken wordt.

Herhalen Woordenschat

Herhalingsbladen

Blok 5, Printblad 1 – 2

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

Printblad 1

- De leerlingen oefenen de woordbetekenissen in de context van aangeboden zinnen, door zelf zinnen te maken, door het woord te kiezen dat er niet bij hoort of door te associëren.

Printblad 2

- Leg uit dat in opdracht 1 en 2 het leren van de doelwoorden wordt geoefend door tegenstellingen en synoniemen te zoeken. Laat de leerlingen zelf verwoorden hoe dat bij opdracht 3 en 4 gedaan wordt (woorden zoeken in een afbeelding en woorden in de goede contextzin plaatsen).

Verrijken Woordenschat

Verrijkingsbladen

Blok 5, Printblad 1 – 2

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

De opdrachten gaan zowel over Woordenschat als Taal verkennen. Je kunt de leerlingen vrijlaten in de volgorde van het maken van de opdrachten.

Remediëren Taal verkennen

Remedieerbladen

Blok 5, Printblad 3 – 4

Begeleid de leerlingen aan de instructietafel bij het maken van de opdrachten.

Printblad 3

Lees samen de uitleg bovenaan het blad.

- **Opdracht 1** Geef direct feedback op het kleuren van het vaste voorzetsel en begeleid bij de eerste zinnen het benoemen van de woordenboekvorm.
- **Opdracht 2** Bespreek dat het handig is om het gekozen voorzetsel door te strepen bij Kies uit.
- **Opdracht 3** Bespreek het voorbeeld *stoppen met* door bij het woord *stoppen* ook de andere vaste voorzetsels voor te lezen. Merken de leerlingen dan dat *met* de enige mogelijkheid is?
- **Opdracht 4** Laat de zin eerst voorlezen en het werkwoord benoemen of onderstrepen.

Printblad 4

Lees samen de uitleg bovenaan het blad.

- **Opdracht 1** Laat het alfabet op een blaadje opschrijven als hulpmiddel.
- **Opdracht 2** Laat de woorden in het eerste rijtje eerst benoemen op werkwoord of zelfstandig naamwoord en vraag hoe bij elk gehandeld moet worden.
- **Opdracht 3** De leerlingen kunnen de woordenboekvorm ook op losse kaartjes schrijven. Door ermee te schuiven kunnen ze dan de volgorde maken. Na controle kunnen ze dat rijtje nog opschrijven.
- **Opdracht 4** Begeleid de leerlingen bij het opschrijven van de woordenboekvorm als controle op het daarna moeten vinden van de goede betekenis.

Herhalen Taal verkennen

Herhalingsbladen

Blok 5, Printblad 3 – 4

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

Printblad 3

- Benadruk dat bij het kiezen van het goede vaste voorzetsel in opdracht 1 en 2 het er vooral om gaat dat het niet raar mag klinken. Bij opdracht 3 en 4 helpt dan vooral de context.

Printblad 4

- Vraag de leerlingen eerst of zij nog weten bij welke woordsoorten de woordenboekvorm in hoofdstuk 10 geoefend werd (ww en znw). Leg nog een keer uit wat scheidbare werkwoorden zijn.

Verrijken Taal verkennen

Verrijkingsbladen

Blok 5, Printblad 1 – 2

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

De opdrachten gaan zowel over Woordenschat als Taal verkennen. Je kunt de leerlingen vrijlaten in de volgorde van het maken van de opdrachten.

Toetsdoelen

Dit kan ik nu

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 5 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen (werk)woorden met een vast voorzetsel herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen woorden opzoeken in het woordenboek.

Dit kan ik nog

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van 90 doelwoorden uit blok 3 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen zinnen met directe en indirecte rede herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen synoniemen en tegenstellingen herkennen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen de trappen van vergelijking herkennen en gebruiken.

Dit kan ik al

Woordenschat

- De leerlingen kunnen de betekenis van de doelwoorden uit blok 6 geven.

Taal verkennen

- De leerlingen kunnen een zin in zinsdelen ontleden.
- De leerlingen kunnen verschillende woordsoorten herkennen en gebruiken.

Advies per toetsonderdeel per domein

Dit kan ik nu

Woordenschat: 30 pnt /
Taal verkennen: 30 pnt

0 – 18 punten = matig/onvoldoende

Dit kan ik nog

Woordenschat: 10 pnt /
Taal verkennen: 10 pnt

0 – 6 punten = matig/onvoldoende

Dit kan ik al

Woordenschat: 10 pnt /
Taal verkennen: 10 pnt

8 punten = taalsterk

9 – 10 punten = taalsterk + compactroute

Advies voor leerroute volgend blok

Op basis van totaalscore **Dit kan ik nu** en **Dit kan ik nog** op de controletoetsen van blok 4 en 5

Woordenschat: 80 pnt / Taal verkennen: 80 pnt

0 – 32 punten = leerwerkschrift Maat

33 – 64 punten = leerwerkschrift

65 – 80 punten = leerwerkschrift + Pluswerk

Blok 5 Woordenschat Controletoets

Dit kan ik nu

1. Welk woord past erbij?
Teken een lijn.
Let op: je houdt drie woorden over.

In het gebouw bestaande uit meerdere verdiepingen ontbreekt er een verdieping. Het is een sprong.
Rond een uur of drie 's nachts werden meerdere bewoners wakker van een geluid dat klorde als of iets met een klap uit de lucht sprong.

De bewoners hadden de gedachte dat er een bom was ontploft, maar wisten dit niet zeker. Het appartementencomplex
de buurgemeente
het appartementencomplex
de buurgemeente
het appartementencomplex
de buurgemeente
het appartementencomplex

De politieagent die vooral in deze buurt werkt, was meteen ter plaatse.
Het bleek het werk te zijn van enkele jongeren die rijdende fietsen afpakten. Ze zijn nu in de gevangenis, zodat de plek waar de fietsen werden aan de politie weer veilig is.

2. Welk woord past in de zin?
Let op: je houdt drie woorden over.

Kies uit: verandering | nabuurschap | invaren | verplaatsen | uitvallen | in staat zijn om | tonen | veranderen

1. Hoe langer je het water laat koken, hoe meer het zal veranderen.
2. Hij kan heel goed een kat ruiken; hij is goed in het veranderen van dieren.
3. De generaal wilde die stad veranderen.
4. Vandaag heeft hij mij wat meubels te verplaatsen.
5. Als je een billige auto in de verkoop legt, zal het bewoners invaren en ontploffen.

3. Wat hoort erbij?
Teken een lijn.
Let op: je houdt drie woorden over.

zachtjes lachen
een klap vooruit zijn
wijdlopen
gebieden
uit de grond schieten
opvallen
in shock zijn
in het oog springen
het beter worden dan het nu is
buiten
in leven zijn

4. Welk woord past erbij?
Let op: je houdt drie woorden over.

Kies uit: de sprong | de klappen | de steenwiel | de steen | de steenwiel | de steenwiel

1. In een een vermenigvuldiging met bakjes voor in de bergen.
2. In een de helle onder je schoenen.
3. In een een groente: een witte of groene oerling.
4. In een een Afrikaanse rooster dat op een hond lijkt.
5. In een een dier.
6. In een een dier.

5. Welk woord past in de zin?
Let op: je houdt drie woorden over.

Kies uit: verandering | betoging | overproductie | onafhankelijk | onderkomen | onderhouden | bekken

Het donkere veld door Jan Stout

1. Dit boek begint meteen al spannend. Jansen wil de koring weg hebben en doet mee aan een betoging. Maar hij moet vluchten voor de soldaten.
2. Hij rent het bos in en vindt een onderkomen bij een enige familie.
3. Daar doet Jansen een merkwaardige overproductie.
4. Elke ochtend om 10 uur komt er een vogel op een tak zitten die begint te fluiten. Het lijkt of de vogel hem roept. Als Jansen naar buiten gaat, ligt er een doos die in de tuin:
een onderhouden van een kat.
5. Vanaf dat moment overkomt hem alleen nog maar verandering.

Toetsweek Advies Woordenschat

Dit kan ik nu

Matig/onvoldoende

Laat de leerlingen extra oefenen tijdens het volgende blok met de suggesties hieronder:

Herhalen en toepassen

Blok 5

Leerwerkschrift

- **Opdracht 1** De leerlingen oefenen met doelwoorden door ze letter voor letter te laten raden en dan in een zin te gebruiken.
- **Opdracht 2** Door de uitdrukking uit te beelden en te raden, en daarna ook de betekenis eraan te koppelen, verdiepen de leerlingen hun kennis van woorden met figuurlijk taalgebruik.

Leerwerkschrift Maat

- **Opdracht 1** De leerlingen zetten doelwoorden om in een geheimschrift en zijn in staat dat te ontcijferen.
- **Opdracht 2** De leerlingen tonen aan dat zij het figuurlijk taalgebruik kunnen aanvullen.

Herhalingsbladen

Blok 5

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

Printblad 1

- In plaats van bij opdracht 2 de woorden in zinnen te gebruiken, maken de leerlingen woordspinnen met de woorden *sterrenkijker* en *exporteren*. Ze schrijven de twee andere woorden alvast aan de poten van de spin en bedenken er nog vier bij.

Printblad 2

- Bij opdracht 4 schrijven de leerlingen de blauwe woorden van elke zin eerst op losse kaartjes. Ze kunnen er dan mee schuiven tot ze achter de goede zin liggen.

Dit kan ik nog

Matig/onvoldoende

Laat de leerlingen extra oefenen tijdens het volgende blok met de suggesties hieronder:

Herhalen en toepassen

Blok 3

De leerlingen maken de opdrachten van Herhalen en toepassen van blok 3.

Herhalingsbladen

Blok 3

De leerlingen maken de herhalingsbladen uit blok 3.

Dit kan ik al

Goed/uitstekend

Volg in het volgende blok de aanwijzingen op voor taalsterke leerlingen of kies de compactroute (zie Handleiding Algemeen).

Toetsweek Advies Taal verkennen

Dit kan ik nu

Matig/onvoldoende

Laat de leerlingen extra oefenen tijdens het volgende blok met de suggesties hieronder:

Herhalen en toepassen

Blok 5

Leerwerkschrift

- **Opdracht 3** De leerlingen zijn in staat om het vaste voorzetsel te koppelen aan het goede (werk)woord en er een zin mee te maken.
- **Opdracht 4** De leerlingen kunnen woorden op alfabetische volgorde zetten en zijn in staat om de goede woordenboekvorm bij (scheidbare) werkwoorden en zelfstandige naamwoorden erbij te zetten.

Leerwerkschrift Maat

- **Opdracht 3 en 4** De leerlingen verdiepen hun kennis over (werk)woorden met vaste voorzetsels en noemen van woordenboekvormen door twee quizzen te maken.

Herhalingsbladen

Blok 5

Printblad 3

- Bij opdracht 1 kunnen ze na het vaste voorzetsel ook het (werk)woord nog kleuren. Laat bij opdracht 3 beide mogelijkheden met het vaste voorzetsel hardop lezen, waardoor de leerlingen horen of het goed of raar klinkt in de zin.

Printblad 4

- Leerlingen die moeite hebben met het op alfabetische volgorde zetten, kunnen als extra oefening de woordenboekrijtjes bij opdracht 2 op alfabetische volgorde zetten. Geef bij opdracht 3 direct feedback op de goede woordenboekvorm, voordat de leerlingen de goede betekenis gaan aankruisen.

Dit kan ik nog

Matig/onvoldoende

Laat de leerlingen extra oefenen tijdens het volgende blok met de suggesties hieronder:

Herhalen en toepassen

Blok 3

De leerlingen maken de opdrachten van Herhalen en toepassen van blok 3.

Herhalingsbladen

Blok 3

De leerlingen maken de herhalingsbladen uit blok 3.

Dit kan ik al

Goed/uitstekend

Volg in het volgende blok de aanwijzingen op voor taalsterke leerlingen of kies de compactroute (zie Handleiding Algemeen).

Observeren Spreken en luisteren

Beoordeel het spreek- en luistergedrag met behulp van de observatiepunten.
Gebruik daarvoor Hoofdstuk 9 – les 1 – opdracht 4.

Observatiepunten

- Kan de leerling duidelijk vertellen wat er op de foto te zien is, zodat iedereen het begrijpt?
- Kan de leerling uitleggen waarom hij de foto mooi vindt?
- Kan de leerling zijn gevoel bij de foto verwoorden?

Remediëren

- Bespreek van tevoren met de leerling hoe hij gaat vertellen wat er op de foto te zien is. Vraag na afloop aan de leerling hoe het ging.
- Oefen het uitleggen door op verschillende manieren aan te geven waarom je iets mooi vindt. De ene keer zeg je: 'Ik vind die stoel gewoon mooi, punt uit.' De andere keer zeg je: 'Ik vind die stoel mooi, want de vorm is heel bijzonder en hij is ook van heel mooi hout gemaakt.'
- Oefen het verwoorden van een gevoel door op verschillende manieren aan te geven wat voor gevoel je hebt. Zeg de eerste keer bijvoorbeeld: 'Ik voel me heel blij als de zon schijnt, ik weet ook niet waarom.' Een andere keer zeg je: 'Ik voel me heel blij als de zon schijnt, want dan ziet alles er opeens een stuk vrolijker uit.'

Beoordelen Schrijven

Beoordeel de stelopdracht met behulp van de aandachtspunten.
Gebruik daarvoor Hoofdstuk 10 – les 9 – opdracht 4, 5 en 6.

Aandachtspunten

- Kunnen de leerlingen door middel van kruisjes zetten in hokjes op de goede manier antwoord geven op de vraag?
- Weten de leerlingen wat het hokje 'anders, nl.' betekent en mogelijk maakt?
- Kan de leerling zelfreflectie toepassen op het invullen van het formulier?

Remediëren

- Laat de vraag over de dagen en tijden lezen. Leg uit waarom er staat: dag(en) en tijd(en). (meerdere keuzes aankruisen is mogelijk) Vraag wat je per regel met het eerste, tweede en derde hokje aangeeft. (de dag – de ochtendtijd – de middagtijd)
- Laat de vraag over het werk lezen. Benadruk dat hier per regel nu één keuze is. Leg uit dat je die niet per se hoeft te kiezen. Begrijpen ze dat het handig is om ook een hokje 'anders, nl.' te hebben? Laat de leerlingen verwoorden wat ze fijner vinden: zelf mogen bedenken of alleen vaste keuzes krijgen? Kunnen ze daar ook voor- en nadelen van noemen?
- Vraag wat de leerlingen prettiger vinden om uit te voeren op een formulier: hokjes aankruisen, onderstrepen, omcirkelen of iets invullen? Kunnen ze uitleggen waarom? Vraag ook of ze van mening zijn dat het formulier goed leesbaar is ingevuld.

Colofon

Redactie

Projectteam ThiemeMeulenhoff

Vormgeving

Flowdesign, Utrecht

Opmaak

Michelangela, Utrecht

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt slimme flexibele leeroplossingen met een persoonlijke aanpak. Voor elk niveau en elke manier van leren. Want niemand is hetzelfde.

We combineren onze kennis van content, leerontwerp en technologie, met onze energie voor vernieuwing. Om met en voor onderwijsprofessionals grenzen te verleggen. Zo zijn we samen de motor voor verandering in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 60014 8

Versie 1.2

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO₂-neutraal geproduceerd.

Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.

Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.